د کابل بنار اصلي معماري

لیکوال: داکتر معمار حشمت الله اتمر

پیښ[illegible] ره ی[illegible] ۱۴۰۱ لړوند:

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

ليکي پوهه:

سرليک: د کابل ښار اصلي معماري (مرادخانۍ)
ليکوال: ډاکټر معمار(مهندس) حشمت الله ,, اتمر ،،
اډېټور:
د پښتنۍ ډيزان: ډاکټر معمار(مهندس) حشمت الله ,, اتمر ،،
خپرندوی:
چاپشمېر: ۵۰
چاپ نېټه: مياشت - زمری / کال - ۱۴۰۴
واټس اپ: ۹۳۷۹۹۳۷۶۹۹۸+
برېښنالیک: atmar_hashmatullah@yahoo.com

د چاپ حقوق له ليکوال او خپرندوی سره خوندي دي، بې اخځ ښوونې تري د ګټې اخيستنې اجازه نه شته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړليک

سرليک **چوپړی**

پښتنۍ..... ۱

بسم الله الرحمن الرحيم ۲

ليکي پوهه:..... ۳

لړليک ٤

تړانِ (پيل، شروع، بريد)..... ٦

د يادښتونو له پاره:..... ۸

بناغلي سردار علي د مرادخانۍ وکيل سره يادګاري انځور ۹

د کابل بنار اصلي معماري (مراد خانۍ): ۱۰

مراد خانۍ د معمارۍ پيښليک ته يوه لنډه کتنه: ۱٤

بنار د اعتبار ساتنه: ۲۲

د مراد خانۍ تاريخي اهميت:..... ۲٤

د فيروز کوه بنسټ:..... ۲٦

مرادخانۍ - کابل د زړه بنار سمبول:..... ۳۲

د مراد خانۍ کوڅې:..... ۳۳

د افشارو کوڅه: ۳۹

د پنځه تنو کوڅه: ٤۰

د زيارت کوڅه:..... ٤٤

د ميداني کوڅه:..... ٤٥

د ممېزو خرڅولو کوڅه: ٤٦

(c) ketabton.com: The Digital Library

د املي (عملي) کوڅه: ٤٧
د مراد خانۍ بازارونه: ٤٨
د مراد خاني اسانتياوې: ٩٠
جوماتونه: ١٠٤
په مراد خانۍ کې تکيه خانۍ: ١٢٤
په مراد خانۍ کې ښوونځي: ١٢٦
د استوګنې (هستوګنې) کورونه: ١٣٤
لوی سرای: ٢٠٢
مراد خانۍ د لاسی نجارۍ توليد شوي شيان، په بهر کي: ٢٣٩
پلان او ژمنې: ٢٤٢
د مرادخانۍ پرتله کول: ٢٤٣
د بيا رغونې انځورونه: ٢٥٨
پا يله: ٢٦٦
د چاپ شويو کتابونو لېست ٢٦٧
د کار لاندې کتابونو لېست ٢٧١
د امکان او وخت په صورت کې ٢٧٢
د پښتې څېړ ٢٧٣

(c) ketabton.com: The Digital Library

تراڼ (پیل، شروع، برید)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ إِجْلَالًا لِقُدْرَتِهِ، وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ خُضُوعاً لِعِزَّتِهِ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍوَآلِه .

بې پایه ستاینه او بې حده مننه، د هغه سپېڅلي ذات نه چې د وجود مانۍ او کاینات يې د انساني وجود د تکامل او د انسان له پاره د خپل سپېڅلي ذات او عبادت د حقیقت له پېژندلو پرته جوړ کړل.

هغه د ذات پوهه، عالي، لوړ او ښکلي نومونه دي، او کائناتو د پیدایښت یوه حتمي لامل دی.

عظمت، د ټولې نړۍ موجودیت، د نا څاپه څخه راوتل، حق د رسېدو جوهر په یوه والي کې د اعتراف، تباهۍ او بې وسۍ یوه له لوړو وسیلو څخه دی.

ګرانو لوستونکو!

دا ځل مې و غوښتل چې د کابل ښار اصلي معماریۍ (مرادخانۍ) په هکله معلومات او څېړنې د خپلو کتابونو مینوالو او لوستونکو سره ګډ (شریکه) کړم.

زما د کتابونو مینه وال یوازې معماران او انجینران نه دي، نه باید اوسي، نوځکه غواړم ورځ په ورځ د خپلو لیکونو کې توپیر راوړم چې د هرې څانګې مینه وال په کې ډېر شي، دا کار به ما دېته اړ کړي چې لیکنې مې توپیر و لري او هم به مې مینه وال ډېر شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاکه ربه!

زمونږ له پاره خپله لاره بې ستونزې کړه، تر څو مونږ له تا پرته بل څوک و نه وینو او نه یې پېژنو.

زمونږ سره مرسته و کړه تر څو مو په وجود کې د غرور نخښه پاتې نه شي او د اسلام د دین له سپېڅلو بنده ګانو څخه مو و بولې.

مننه:

د مراد خانۍ له وکیل ښاغلی سردار علي، د سیمه ییز امنیت امر انجنیر ادریس، د فیروز کوه انستیتیوټ له انجینرانو او په ځانګړي ډول د فیروز کوه انستیتیوټ له رئیس ښاغلي ناتن څخه د هر اړخیزو همکاریو په برخه کې مننه کوم.

د لوی خدای له دربار څخه ټولو ته د روغتیا او اوږد عمر هیله کوم.

یادښت:

د نظر ټولو خاوندانو او هغه څوک چې دا کتاب لولي په ډېر درنښت هیله کیږي چې، خپلې غوښتنې او وړاندیزونه د دې کتاب د بیا کتنې له پاره، زما سره ګډ(شریکه) کړئ.

Whatsapp: ۰۰۹۳۷۹۹۳۷۶۹۹۸

په درنښت

ډاکټر معمار (مهندس) حشمت الله اتمر

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

د یادښتونو له پاره:

۱- .....

۲- .....

۳- .....

۴- .....

۵- .....

۶- .....

۷- .....

۸- .....

۹- .....

۱۰- .....

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل ښار اصلي معماري (مراد خانۍ):

مراد خانۍ یوه له مشهورو، پخوانیو سیمو څخه ده چې د کابل ښاروالۍ د دویمې ناحیې په څنډه کې او د هېواد د پلازمېنې کابل د ولسمشرۍ مانۍ ته څېرمه پرته ده.

کله چې د احمد شاه بابا زوی، تیمورشاه درانې خپله پلازمېنه له کندهاره کابل ته ولېږدوله، کابل د سیند پر غاړه، یوه سیمه یې د خپلې قزلباش قبیلې یوه قومندان او مشر، مراد خان ته د ډالۍ په توګه ورکړه.

هغه د معمارۍ په برخه کې ځانګړې مهارتونه درلودل، همدغه کس و چې د کندهار احمد شاهي ښار د ده تر څارنې لاندې جوړ شوی و.

مراد خانۍ د ځای نخښه (مپ، نقشه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې سيمې کورونه ډېرى د خټو او اومه خښتو نه په دوو پوړونو کې د تلپوړ (ځمکپوړ، تاکوي) سره جوړ شوي دي، چې د اسلامي معمارۍ د کلاسيک ډول (شکل) او هنر څرګندونه کوي.

د مراد خانۍ اوايي (هوايي، فضايي) انځور

د شړېدلو ديوالونو، د خټو، اومه خښتو، د کورونو دروازې د لرګيو تختې، د دې سيمې پيخلیک (تاريخ) په روښانه توګه څرګندوي.

کابل د مرادخانۍ د زړو ودانيو بنسټ په ډېرو، اومه (خامو) خښتو، اخپړ او لرګيو اينسودل شوى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خشتي پله جومات له لوري د مراد خانی لید

د کابل سیند له غاړي څخه د مراد خانی لید

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل سیند له غاړې څخه د میداني لار(کوڅې) او مراد خانی بازار لید

(c) ketabton.com: The Digital Library

مراد خانۍ د معماری پیخلیک ته یوه لنډه کتنه:

مراد خانۍ چې شاوخوا ۲٦۰ کاله د مخه جوړه شوې ده، د احمد شاه بابا درانې زوی تیمورشاه درانې د هغه وخت یوه بریالې معمار ته ډالۍ کړې وه.
مراد خان یوه تکړه معمار و چې د کندهار د احمد شاهې ښار د معماری او تیمورشاه درانې ته یې د هغه د معماری په برخه کې د پام وړ ارزښت درلود.

کله چې تیمور شاه درانې د افغانستان پلازمینه له کندهار څخه کابل ته ولیږدوله، کندهار د ښار د جوړولو په برخه کې د هغه د هڅو د ستاینې په خاطر یې هغه ته په کابل کې د افغانستان ارګ مانۍ ته څېرمه، یوه سیمه ورکړه چې د مراد خانۍ په نوم مشهوره شوه.

مراد خانۍ د افغانستان د پخوانۍ معماری او په ټولیز ډول د کابل ښار د پخوانیو شرایطو نښه ده.

د دې سیمې لویه برخه د اوږدو جګړو، بې وزلۍ او د هغه وخت د حکومتونو د بې غورۍ له امله ویجاړه شوې او یا هم ځینې برخې یې دولتي ادارو ته سپارل شوي دي.

د تاریخي ځایونو د بیا رغولو (احیا کولو) پروژې پراساس، پریکړه وشوه چې د "سترې مانۍ" په ګډون ډېرې کورونو بیا رغونه وشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مراد خانۍ ستري مانۍ لید

په ۲۰۰۶ کې، فیروز کوه بنسټ او افغان حکومت موافقه وکړه چې د کابل زاړه ښار سمبول بیا ورغوي.

ځکه چې د مراد خانۍ سیمه په ۱۳۷۱ کال کې د کمونستي لاسپوڅي حکومت تر نسکورېدو وروسته، د کورنیو جګړو لومړۍ کربنه وه، چې ویجاړه او د کثافاتو په ګدام اوښتې (بدله شوې) وه.

د هغه وخت د حکومتونو پرېکړه چې د مرادخانۍ د ړنګولو او په دې سیمه کې د عصري ودانیو د جوړولو پرېکړه هم د دې باعث (سبب) شوه چې مراد خانۍ په بشپړه توګه هېره شي، حتا د ځینو خلکو له خوا د لرګیو ځینې تاریخي اثار هم غلا شول.
د کابل په ساړه ژمي کې د لرګیو دغه قیمتي توتې د کابل د یو شمېر ښاریانو د کورونو د تودولو له پاره د سوند موادو په توګه بدلې شوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فیروز کوه فرهنګي مرکز له خوا د مراد خانۍ د بیارغونې انځور

له جګړو وروسته دغه ځای تر ۲۰۰۶ کال پورې په پخوانۍ توګه پاتې شو او اوسېدونکو یې نورو هېوادنو ته کډه او الته یې پر خپل ژوند پیل کړ.

کوڅې له کثافاتو ډکې شوې، د اوبو، بریښنا او فاضله اوبو سیستمونه په بشپړه توګه له منځه تللي او په دې ځای کې د اوسېدو هېڅ اسانتیاوې نه وې.

مراد خانۍ د بیارغونې ټیم له دغه ځای څخه څه باندې ۲۵ زره متره مکعب کثافات راټول کړي او د لاسي ګاډو په وسیله یې له سیمې څخه لیږدولي دي.

ځینې ودانۍ چې ټاکل شوې وه د مراد خانۍ، ځای ونیسي شاوخوا ۴۵-۵۰ کاله وړاندې جوړې شوې وې، خو له نېکه مرغه کورنیو جګړو دغه پلان وځنډاوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

د مرادخانی کورونو بیارغوني د بهیر انځور

اوس کوڅې پخې شوي، د اوبو او برېښنا سیستمونه رغول شوي او د فاضله اوبو سیستم هم رغول شوی دی.

په دې ځای کې یوه ښوونځی او یوه کلینک هم جوړ شوی، د دې ځای پاکول او ساتنه په دوامداره توګه، دوام لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مراد خانی د منځني ښوونځي د کوڅې یوه منظره چې د فیروز کوه له خوا رغول شوې ده

د کابل مرادخانۍ په څو نړیوالو بنسټونو کې هم ثبت شوې چې د فرهنګي او لرغونو اثارو په برخه کې کار کوي.
دا سیمه د نړیوال یادګار بنسټ اود مراد خانۍ په نوم ثبت ده.

دغه راز د آسیا د کلتوري میراثونو د ساتنې اداري "یونسکو" په ټوله مراد خانۍ تاریخي سیمه کې یوازینۍ ودانۍ چې د فیروز کوه بنسټ دفتر په کې شتون لري، د لرغونې تاریخي ابداتو او د ستر سرای په توګه ثبت شوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې ځای ټول کورونه، چې د ٦٤ ودانیو په ګډون له ۱۱۲ څخه زیاتي کورونه (حویلۍ، مانۍ) په کې ګډ (شامل) دي، د افغانستان د کلتوري اثارو په توګه د افغانستان د اطلاعاتو او کلتور په وزارت کې ثبت شوي دي.

یوه انځور د ناستي ځای په مراد خانۍ کې

په مراد خانۍ کې اوس مهال ۱۱۲ یوه پوړیز، دوې پوړیزې، سراچې او تلپوړ لرونکي کورونه شتون لري، چې تر ۲۵۰۰ ډېر خلک په کې اوسېږي، په لومړي پېرکې ټول ژوندګړ(اوسېدونکي) د دې سیمې ربښتي (اصلي) اوسېدونکي وو، خو ورو ورو، ورو د کورنیو جګړو وروسته کابل ښار د نورو سیمو په څېر خلک یې مهاجر شوي، دا مهال د سیمې ډېر شمیر ربښتي خلک نه دي راستانه شوي او خپل کورونه یې نورو خلکو ته، په کرایه ورکړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مراد خانۍ د زړو کورونو د ارسیو انځور

مراد خانۍ د زړو کورونو د ارسیو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

مراد خانۍ د زړو کورونو د ارسۍ انځور

مراد خانۍ د زړو کورونو د ارسۍ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښار د اعتبار ساتنه:

د مرادخانۍ په بیا رغونه کې هڅه شوې چې د مراد خانۍ د لومړنیو ودانیو په جوړولو کې له هغو موادو څخه کار واخیستل شي چې د مراد خانۍ د لومړیو ودانیو په جوړولو کې کارول شوي وو.

ډېره، لرګي، خټې او اخپړ د مراد خاني د بیا رغونې اصلي توکي وو.

ښاغلی احمدزی وایي:

د دې ترڅنګ د تاریخي ابداتو د بیا رغولو په برخه کې د سیمې خلکو او نورو ښکیلو خواوو ته د لازمو زده کړو د برابرولو هڅې روانې دي.

په فیروز کوه کې د دغو هنرونو د بیا ژوندي کولو له پاره سرامیک، لرګیو، نقاشۍ، د سرو زرو او خطاطۍ برخو ته پاملرنه شوې ده.

د هغه په وینا، هر کال له دغو څلورو څانګو څخه شاوخوا څلوېښت تنه فارغېږي او د کار زمینه ورته برابرېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مراد خانۍ د يوه کور د بيارغوني انځور

د راپورونو له مخې، کابل د مراد خانۍ د بيا رغوني له پاره ۲۵ ميليونه ډالر لګول شوي، خو ښاغلی احمدزی وايي، د بيا رغوني له پاره يې د بوديجې کره شمېره نه ده معلومه.

د هغه په وينا، په لومړي سر کې د کابل په دې تاريخي سيمه کې ۷۰ سلنه اوسېدونکي قزلباش وو، خو اوس يې شاوخوا ۳۰ سلنه اوسېدونکي قزلباش دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مراد خانۍ تاريخي اهميت:

مراد خانۍ د کابل ښارهغه ځای دی چې د ۱۲۹۸ هجري لمريز کال د زمري د مياشتې په ۲۸ مه نېټه د افغانستان ځوان او ملتپال پاچا شاه امان الله خان، د مراد خانۍ په څلور لارۍ کې د خلکو د خوښيو په ترڅ کې له انګرېزانو څخه د افغانستان خپلواکي اعلان کړه.

د دې ترڅنګ مراد خانۍ يوه وخت د ډېرو دولتي ادارو، د خوراکي توکو د زېرمه کولو ګودامونه، سوداګريز مرکزونو، د سرو زرو، مسو، غالۍ پلورونکو او نورو ګڼو کاروبارونو ځای و.

د مراد خانۍ د يوه کور د بيارغاونې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مراد خانۍ شهرت یوازې په پېړ پورې تړلی نه دی.
فیروزکوه د بیا رغونې او انجینرۍ مسؤول هدایت الله احمدزي په وینا، په افغانستان کې لومړنی نوی ښوونځی شاوخوا ۱۱۲ کاله وړاندې د مراد خانۍ په ختیښو ودانیو کې جوړ شو، له هغه وروسته دا ځای یوه کلتوري ځای شو.
هغه ځای چې د افغانستان د مطبوعاتو پلار محمود طرزي د لومړي ځل له پاره د رسمي جریدو(مجلو) په چاپولو او هم د پیسو په چاپولو کار پیل کړ، له دې سره، سره د فیروز کوه بنسټ چارواکو پرېکړه کړې چې دغه تاریخي ځای د یونسکو په سازمان کې ثبت کړي.
دوی وایي:
اوس مهال د دې تاریخي سیمې د بیا رغاونې او ساتنې په برخه کې کار کوي او هڅه کوي چې د کابل د دې لرغونې سیمې ټولې برخې چې شاوخوا هټۍ هم په کې ګډ (شامل) دي، په اصلي بڼه جوړ او د تاریخي اثارو د ساتنې له پاره هڅې وکړي.

له بیا رغونې وروسته د مرادخانۍ بازار انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فیروز کوه بنسټ:

د فیروز کوه بنسټ په ۲۰۰۶ کال کې د برتانیې د شهزاده چارلس جورج، پخواني افغان ولسمشر حامد کرزي او سکاټلنډي لیکوال او دیپلومات روري سټوارټ په غوښتنه جوړ شو چې د کارموندنې، مهارتونو د روزنې، د تاریخي سیمو د ساتنې په موخه د کارموندنې او مهارتونو د پیاوړتیا په موخه رامنځته شي.

د افغانانو د ملي هویت احساس دا بنسټ د غور ولایت د مرکز "فیروزکوه" په نوم ونومول شو، چې یوه وخت د زاړه افغانستان پلازمېنه وه.

په دې موسسه کې د افغانستان د هنرونو او معمارۍ ملي انستیتیوټ هم جوړ شوی، چې ۲۰۰ نارینه او ښځینه په کې د ترکانۍ، خطاطۍ، نقاشۍ، میناتورۍ، ګانو جوړولو او د قیمتي ډبرو د پرې کولو په برخه کې روزل کېږي.

دا انستیتیوټ په ځلورو ځانګو کې د نارینه او ښځینه صنعتکارانو د نوي نسل د روزلو له پاره، داوطلبانو ته په دریو کلونو کې روزنه ورکوي.

په ستر(لوی) سرای کې داخلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس مهال د دې کورسونو یو شمېر فارغان د فیروز کوه بنسټ په دفتر کې ورکشاپ لري چې خپل تولید شوي توکي بازار ته وړاندې کوي.
ښوونکو د څه باندې ۲،۵ میلیونه ډالرو په ارزښت افغاني صنعتي تولیدات پلورلي دي.

د فیروز کوه بنسټ یوه نړیواله غیر انتفاعي موسسه ده چې مرکزي دفتر یې په کابل کې دی او د افغانستان د معمارۍ او عنعنوي صنایعو د تاریخي ساتنې په برخه کې تمرکز کوي، دې بنسټ په ۲۰۱۳ کال کې د یونسکو له خوا د اسیا (ایشیا) د کلتوري میراثونو د ساتنې جایزه د افغانستان د لویې (سترې) مانۍ یا سرای د بیا رغاونې په خاطر ترلاسه کړه.

د لوې مانۍ داخلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ټولو تاريخي ځايونو په څېر، کله چې تاسو د افغانستان ولسمشرۍ مانۍ ته نږدې مراد خانۍ ته ننوځئ، تاسو کولی شئ د دروازو او ديوال څخه تاريخي او زوړتوب احساس کړئ.

د دې ځای په فضا کې د خټو ديوالونو، دروازو او د لرګيو بندونو څخه د نم (رطوبت) بوی شتون لري.

د دې تاريخي ځای ودانۍ ټولې له خټو او لرګيو څخه جوړې شوي دي.

د فيروز کوه بنسټ د څېړنو له مخې، د مراد خانۍ معمارۍ د اسلامي ښارونو په شکلونو کې ريښې لري چې له هسپانيا څخه تر هند پورې ليدل کېدی شي. د دې کوڅې، څار برجونو او سراچو لاندې قوي دروازې لري.

د دې ځای لنډې دروازې او پوښل شوي کوڅې د دې ځای د ځانګړي ډول دفاعي سيستم څرګندونه کوي.

په داسې حال کې چې په نورو اسلامي ښارونو کې دروازې داسې دي، چې دوه بار لرونکي اوښان او يو اس (اسپ) سپور په يوه وخت کې له ښکته کېدو پرته، دې ښارونو ته ننوځي، خو د کابل په مراد خانۍ کې دا توپير لري.

يوه له بل سره ټرلي کورونه او دټيټو لرګيو چتونه، چې يوازې پياده خلک ترې تېرېدلی شي په پخوانيو وختونو کې په دې ځای د ټينګ (کلک) امنيتي سيستم پلي کيدو په ګوته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل بنارا صلي معماري (مرادخانۍ)

.....

د لویې مانۍ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لويي مانۍ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لويي مانۍ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرادخانۍ - کابل د زاړه ښار سمبول:

مراد خانۍ د افغانستان د پخوانۍ معمارۍ نښه ده او په ټولیز ډول د کابل ښار د پخواني جوړښت استازیتوب کوي.

په ۲۰۰۶ کې، فیروز کوه بنسټ او افغان حکومت موافقه وکړه چې د کابل د زاړه ښار سمبول بیا ورغوي.

د فیروزکوه بنسټ د انجینرۍ څانګې مشر او د دغه بنسټ د مراد خانۍ دفتر مشر هدایت الله احمدزي په وینا، د مراد خانۍ سیمه په ۱۳۷۱ کال کې د کمونیستي حکومت تر نسکورېدو وروسته د کورنیو جګړو لومړۍ کربنه وه، چې له امله یې ویجاړه شوه، دا تاریخي ځای د کثافاتو په ګدام بدل شو.

هغه وایي، د هغه وخت د حکومتونو پرېکړه چې د مراد خانۍ د ورانولو او په دې سیمه کې عصري ودانیو د جوړولو پرېکړه هم د دې لامل شوه چې مراد خانۍ په بشپړه توګه هېره شي، حتی د هغه یو شمېر تاریخي او بې ساري لرګي هم غلا شوي دي.

د کابل په ساړه ژمي کې د لرګیو دغه قیمتي اثار د کابل ښاریانو د کورنو د تودولو له پاره د سوند موادو په توګه بدل شول.

د جګړو وروسته، دا ځای تر ۲۰۰۶ پورې پرېښودل شو او اوسیدونکي یې کډوال شول.

د ښاغلي احمدزي په خبره، کوڅې له کثافاتو ډکې شوې او د اوبو، برېښنا او فاضله اوبو سیستمونه په بشپړه توګه ویجاړ شوي ول.

په دې ځای کې د اوسېدو له پاره اسانتیاوې نه وې.

ښاغلی احمدزی وایي:

د مرادخانۍ د بیا رغونې ټیم له دغه ځای څخه ۳۳ زره مترہ مکعبه کثافات ایستلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مراد خانۍ کوڅې:

د مراد خانۍ کوڅې بیلابیل پلنوالی لري او په مستقیمه لاره کې نه دي، دا کوڅې تاوې راتاوې (منحني) دي چې ځایي خلک ورته "ډیو ډیوک" وایي.

د لارو(کوڅو) پلنوالی له ۱٤۰ سانتي مترو څخه پیل کېږي، ځینې یې ۱۹۰ سانتي مترو او بیا ځینې نور یې ۲۱۰ سانتي مترو دي.

د یوې کوچنۍ کوڅې پیل تنګ وي او بیا پراخېږي، یا برعکس، چې په پیل کې پراخه وي او بیا تنګ وي، مګر دا د بېګانه (اجنبي) یرغل څخه سیمې د ساتنې او کنټرول له پاره جوړې شوې دي.

همدارنګه د دې کار له پاره د کوڅو په پیل یا د کورنو په پورته پوړونو کې د خورا مهم امنیتي ټکي یا د مالک اړتیا وه سره کوټې جوړې کړي، چې ځینې وختونه د سیمې خلک داسې کوټو ته سراچه (بالا خانه یا میلمستون) هم وایي، او دا ټول ډیزاین د دفاعي موخو له پاره جوړ شوي دي.

د هرې سراچې لوړوالی توپیر لري، مګر ځینې یې له موجوده ځمکې (فرش) څخه د ودانۍ تر پایه (د سراچې تر پوښښ لاندې) یا د کور تر پورتنۍ برخې پورې له ۱۷۰ سانتي مترو څخه تر ۲۱۰ سانتي مترو پورې لوړوالی لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سراچې يا بالا خانې د لاندې برخې انځور

دا ودانۍ د کوڅې په ديوالونو جوړې شوي دي، چې يوه برخه يې د کور خاوند له ديوال څخه پورته او بله يې د ګاونډ ديوال څخه پورته دی، په داسې ډول چې اصلي وزن (بار، لوډ) يې د کوڅې په څنګ کې جوړ شوي ديوالونو باندې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سراچې د لاندنۍ برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځینو کورونو د ننوتلو دروازې د سراچې لاندې دي، دا د سراچې دهلیزونه ښایسته دیوالونه لري، په څنډو (طاقونو) سره سینګار شوي چې په دیوالونو کې لیدل کېږي.

د سراچې لاندې، د سینګار شوي دیوال انځور

د دې تاقچو(طاقچو، تاخچو) لوړوالی ۱۲۵ سانتي متره دی، پلنوالی یې ۸۵ سانتي متره او د کمان (ارچ) ژوروالی ۲۰ سانتي متره دی.

دیوالونه، د ډبرو تهدابونه لري او په دوې برخو ویشل شوي:

۱. غرقه (د ځمکې لاندې سنګ کاری)
۲. کرسي (د ځمکې د پاسه سنګ کاری)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د غرقي ژوروالی اکثرآ ۸۰ سانتي متره، مګر د کرسي لوړوالی ۱۵۰ سانتي متره دی.

د سراچې په یوه اړخ کې د بیمونو وزن د ګاونډیو په دیوال نه بلکه د ډبرې کارۍ (سنګ کارۍ) څخه پورته د نوي جوړ شوي دیوال باندې حساب(محاسبه) شوي، ترڅو ډبرې کاري په سر کې چارتراش یا څلور اړخه لرګي کېښودل شوي دي چې د بیم په نوم یادیږي، بیا د بیم لاندې په ښي خوا کې د لرګیو ستنې په عمودي توګه تنظیم شوي، وروسته د بیم پورتنۍ برخه د ستنو په سر کې کېښودل شوې ده او د چت د پوښلو کارونه په زیرکۍ (احتیاط) سره ترسره شوي دي.

د پوښښ دستک (ګول) لرګي د ګاونډي شاوخوا دیوال ته هیڅ ډول زیان یا وزن نه دی اضافه کړی، دا په دریو مواردو کې ترسره شوی دي:

۱. که چېرې د ګاونډي دیوال د حساب شوي وزن د اخیستلو توان نه درلود.

۲. که چېرې ګاونډي نه غوښتل چې شاوخوا دیوال یې ګډ (شریکه) وي.

۳. که چېرې ګاونډي نه غوښتل چې د هغه ګاونډی، داسې سراچه جوړه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاونډ د غاړې دیوال د بیمونو او لرګیو کالمونو انځور

د بیم سر او د لرګیو کالمونو سره د ګاونډی اړخ دیوال انځور (پوښښ برخه)

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

دا سیمه یوه کوچنی ښار بلل کېدی شي، ځکه چې دا سیمه شپږ کوڅې لري، چې په لاندې ډول دي:

د افشارو کوڅه:

دا د مرادخانۍ یوه له مشهورو لارو (کوڅو) څخه ده چېرې چې اصلي خلک او د نادر افشار د لښکر څخه ژوندي پاتې شوي ول دلته یې ژوند کوه.

د افشارو کوڅه (لار)

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

د پنځه تنو کوڅه:

د یادې شوې کوڅې نوم د حضرت محمد (ص)، حضرت علي (رض)، حضرت فاطمه الزهرا، حضرت امام حسن او حضرت امام حسین (رض) له نومونو څخه اخستل شوې ده، چې د پنځه تنو کوڅې په نوم یادېږي.

په دې کوڅه کې یوه مشهوره زیارت هم شته چې دا زیارت هم د پنځه تنه (پنج تن) نومېږي او هره ورځ لسګونه کسان ورته ورځي.

د پنځه تنو (پنج تن) زیارت لوحه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پنځه تنو (پنج تن) زیارت د لوي دروازی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه تنو (پنج تن) زیارت د ګرګی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

پنځه تنو (پنج تن) زیارت د ننه (داخلي) انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زيارت کوڅه:

په دې کوڅه کې يوه ډېر مشهور او تاريخي زيارت شتون لري، چې د حضرت ابوالفضل عباس زيارت په نوم يادېږي او هره ورځ لسګونه کسان ورته د لمانځه او زيارت له پاره ورځي، ځکه دا کوڅه په همدې نوم مشهوره ده.

حضرت ابوالفضل عباس زيارت د کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ميداني کوڅه:

يوه ډيره په زړه پوري کوڅه چې د ډير زاړه جومات له پيل سره پيل کيږي، په پيل کې يې يوه ښکلی او تاريخي بالاخانه (سراچه) هم شتون لري.

د ميداني د کوڅي انځور

د ميداني د کوڅي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

د ممیزو خرڅولو کوڅه:

د مراد خاني یوه له مشهورو کوڅو څخه ګڼل کېږي چې ممیز په کي پلورل کېدل، لومړی دلته د کابل له بېلابېلو ولسوالیو څخه ممیز راوړل کېدل او بیا د کابل بنار ټولو سیمو او د افغانستان نورو ولایتونو ته لېږدول کېدل.

د ممیزو د کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

د املي (عملي) کوڅه:

په دې کوڅه کې هغه خلک چې له پاچاهانو او وروسته ولسمشرانو پورې تړلي وو، لکه نامتو لیکوالان، مشاورین، د معماری، هنر، ساختماني علومو، ټیکنالوژۍ خلک اوسېدل او د اړتیا په وخت کې به په اسانۍ او مستقیمه توګه له هغوی سره اړیکه نیول کېدله.

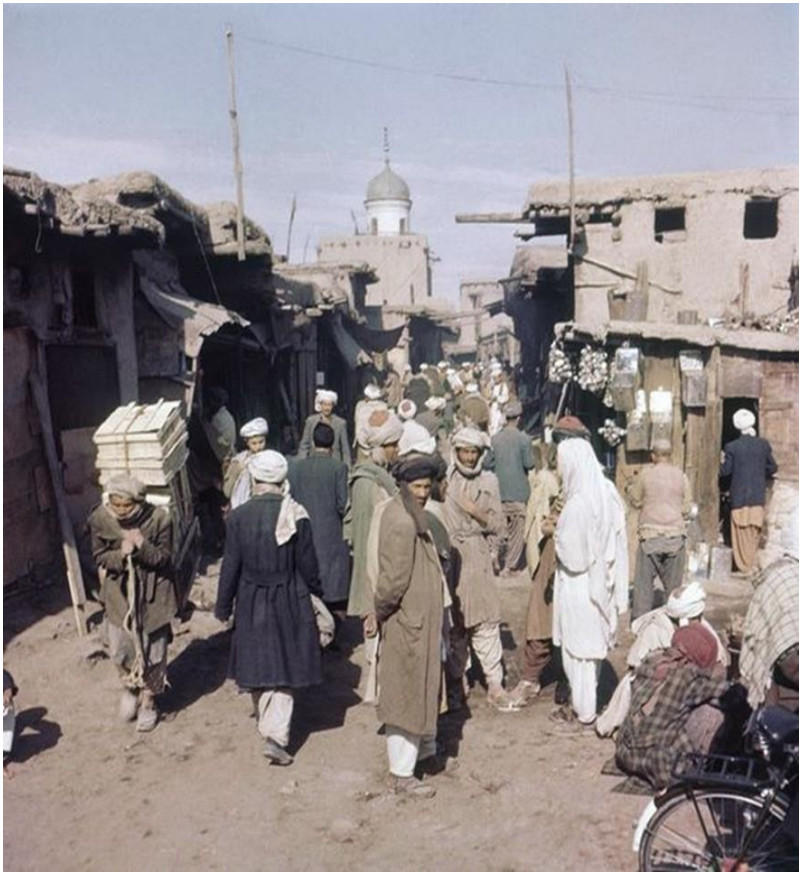
عملي د کوڅې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مراد خانۍ بازارونه:

مراد خانۍ دري مشهوره بازارونه درلودل چې په لاندې نومونو یادېدل.

۱ـ د زیارت د کوڅې بازار - (مرادخانۍ بازار او د کرېږ(قبر) سړک په اوږدو کې)

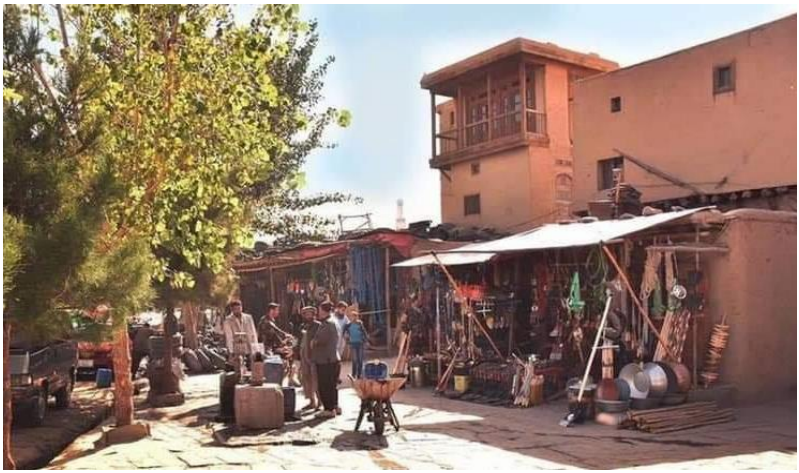
زیارت د کوڅې بازار زوړ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيارت د کوځي بازار نوی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیارت د کوڅې بازار کوم چې د کابل سیند او کرپې سړک پر غاړه پروت دی، نوی انځور

زیارت بازار د یوې څنډې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيارت بازار د يوې څنډې انځور

زيارت بازار د يوې څنډې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ - د نادر پښتون سړک بازار:

دا بازار پخوا په مراد خانۍ پوري اړه درلوده او د مراد خانۍ په ساحه کې هیڅ ډول کانکرېټي ودانۍ نه وې، د وخت په تېرېدو او د پخوانیو حکومتونو د بې غورۍ له امله ورو،ورو پورتنی بازار په کانکرېټي ودانیو بدلې شوې او یوه برخه یې د دولتي ادارو له پاره وکارول شوه، او په یوې څنډه کې یې د آریانا په نامه سینما هم جوړه شوه.
دا مهال د پښتونستان چوک (د اوبو له فوارې) څخه تر خښتي پله (پول، پل) پورې سړک، دواړه خواوو ودانۍ له ساده بڼې نه په کانکرېټي ودانیو بدلې شوي دي.

د نادر پښتون بازار زوړ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نادر پښتون بازار زوړ انځور

د نادر پښتون بازار نوی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

نادر پښتون بازار نوی انځور (د بازار د ننه یعنې خیر خواه مارکیټ د اور لګیدو وخت ۲۰۱۸)

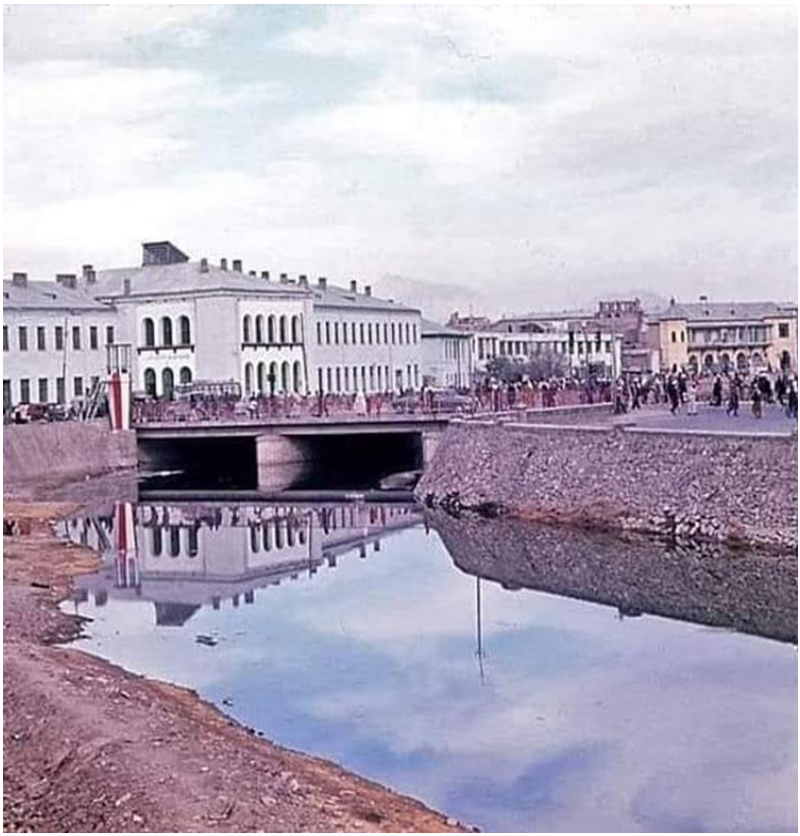
د نادر پښتون بازار نوی انځور (د اوبو فواري خوا ته)

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

- **د کوڅې بازار (خیابان بازار)**

دا بازار له پل باغ عمومي څخه پیلېده او د خښتو له پله (پل خشتی) سره نښلول کېده، خو د تېرو حکومتونو د بې غورۍ او د دغې سیمې ودانۍ ، د دولتی ادارو او کانکرېټي ودانیو په بدلولو سره دا بازار د مرداخانۍ سیمې نه و ویستل شو او اوس مهال د فروشګاه د بازار په نامه یادېږي.

د کوڅې بازار (خیابان بازار) د روغتون غاړې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوڅې بازار (خیابان بازار) د روغتون غاړې انځور

د کوڅې بازار (خیابان بازار) د روغتون غاړې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوڅې بازار (خیابان بازار) د روغتون غاړې انځور

د کوڅې بازار (خیابان بازار) د روغتون غاړې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوڅې بازار (خیابان بازار) د روغتون غاړې انځور

د خښتو د پول (پله) یوه زوړ انځور چې د کابل سیند په سر جوړ شویو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوڅي بازار (فروشگاه) نوی انځور

د کوڅي بازار (فروشگاه) نوی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوڅې بازار (فروشگاه) نوی انځور

د یوه پیسګي پله پخوانی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

د يوه پيسګي پله اوسنی انځور

په مراد خانۍ او زيارت کوڅه کې زاړه دوکانونه (هټۍ) په لاندې ډول دي:

- د آهنګرۍ هټۍ، د لاستي جوړوني (د بېلچې لاستي، بېل، کلنده، څټک، او نور د کيندنې او کرنې وسايلو لاستي)

آهنګرۍ د هټۍ داخلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

آهنګرۍ د هټۍ داخلي انځور

آهنګرۍ د هټۍ بهرنۍ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

آهنګرۍ د هټۍ بهرنۍ انځور

د لاستو جوړوني هټۍ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

د هټيو بهرنی انځور

د ربړي وسايلو پلورنځي چې د زړو او کارول شويو ټايرونو څخه جوړ شوي، لکه د اوبو د څاه ډولې (ډولچې)، د ساختماني موادو د لېږد له پاره ډولچې (سطلونه)، ربړي رسۍ، ربړي لوی جوالونه، د څارويو د ابو څښلو تشتونه او داسې نور.

ربړي وسايلو د هټی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ریږي وسایلو د هټۍ انځور

د ریږي وسایلو د هټۍ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځاروِیو د اوبو څښلو تشت چمتو کولو د پروسې انځور

ځاروِیو د اوبو څښلو تشت چمتو کولو د پروسې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځاړويو د ځښاک تشت د پلور انځور

ځاړويو د اوبو ځښلو تشت چمتو کولو د پروسې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ځارویو د ځښاک تشت د پلور انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ریږي رسیو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ریږي میز انځور

د ریږي واښلو جوړوني انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ريږي واشلو جوړوني انځور

د ريږي واشلو جوړوني انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ریږي واښلو جوړونې انځور

د ریږي ځوکیو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ریږي میزونو انځور

د ریږي وسایلو د هټیو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ربړي او پلاستيکي پلورنځيو بهرنی انځور

ـ د سرو زرو هټۍ

د زيوراتو د پلورنځي داخلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ د ګوتو هټۍ

د یوه ګوتي پلورنځي داخلي انځور

د یوه ګوتي پلورنځي بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷ـ د حکاکۍ او کیندنې کارځای

د کیندنې کارځای څخه یوه داخلي انځور

د کیندنې کارځای څخه یوه داخلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کيندني کارځای څخه يوه داخلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کيندني کارځای ځخه يوه داخلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کیندنې کارځای ځخه یوه داخلي انځور

۷- خوراکي توکي

د پرچون پلورنځیو ځخه یو بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ دسمال خرڅلو پلورنځی

د یوه دسمال پلورنځي بهرنی انځور

ـ د کاله لوښو (کور وسایلو) پلورنځي

د کاله لوښو پلورنځی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وسایلو پلورنځیو څخه یوه بهرنۍ انځور

ـ کور د اړتیا وړو وسایلو (خورده) هټۍ

کور د اړتیاوړو وسایلو (خورده) هټۍ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

کور د ارتیاوړو وسایلو (خورده) هټۍ بهرنی انځور

ـ د رنګونو پلورنځی

د رنګونو پلورنځي څخه یوه بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ ساختماني مواد

د ساختماني موادو د پلورنځي ځخه يوه بهرنی انځور

د ساختماني موادو د پلورنځي ځخه يوه بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ انځور اخستنه او فوټوکاپي

د انځور اخستني او فوټوکاپۍ هټۍ څخه یوه بهرنۍ انځور

د انځور اخستني او فوټوکاپۍ هټۍ څخه یوه بهرنۍ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

۔ د پلیو د نینې کولو هټۍ

د نینو پلورنځي څخه یوه داخلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ـ د پلاستيکي کڅوړو پلورنې هټۍ

د پلاستيکي کڅوړو پلورنې هټۍ يوه بهرنۍ انځور

ـ قصابۍ

د قصابۍ بهرنۍ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

۱۰ اتاري (عطاري) او يوناني طب

د اتاري (عطاری) او یونانی درملو پلورنځي بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

۔ د لرغونو توکو پلورنځي

د لرغونو توکو پلورنځي زوړ بهرنی انځور

۔ خوراکي توکي

د خوراکي توکو پخوانی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خوراکي توکو اوسنی انځور

ـ د ګانو پلورل او ترمیم

د زیوراتو پلورنځیو او ترمیم بهرنی انځور

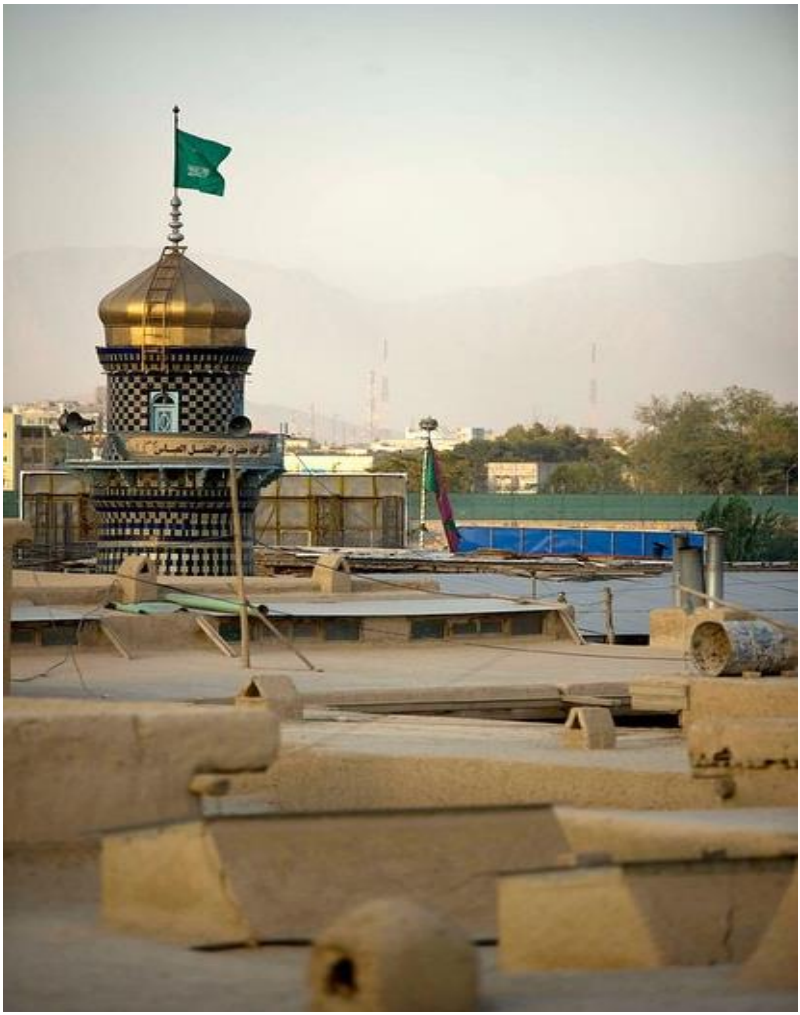
(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

د مراد خاني اسانتياوې:

مراد خانۍ ښاري اسانتياوې لري لکه:

- د ابو فضل العباس زيارت

د ابو فضل العباس زيارت بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

- نانوایی (بیکری)

دنانوايي بهرنی انځور

- د مراد خانی منځنی ښوونځی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښوونځي د کوڅې بهرنی انځور

د ښوونځي د انګړ بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ښوونځي ټولګي داخلي انځور

د ښوونځي ټولګي داخلي انځور

د ښوونځي د انګړ داخلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د فيروز کوه روغتيايي کلينيک

د فيروز کوه روغتيايي کلينيک بهرنی انځور

د فيروز کوه روغتيايي کلينيک داخلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

- درملتونونه

د درملتون بهرنی انځور

- د کوچني توليدي وسايلو ځای

د کوچني توليدي وسايلو ځای داخلی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نقاشۍ ټولګي داخلي انځور

د زرګرۍ ټولګي داخلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د بوټانو ترمیم

د بوټ ګنډلو د یوه موچي انځور

- د مراد خانۍ نارینه زوړ حمام

د مراد خانۍ نارینه زاړه حمام انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مراد خانی نارینه زاړه حمام انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مراد خانۍ نارینه زاړه حمام داخلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مراد خانۍ نارینه زاړه حمام داخلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

مراد خانۍ نارینه زاړه حمام د چت انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مراد خانۍ نارینه زاړه حمام د جامو بدلولو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

مراد خانۍ نارینه زاړه حمام د دروازې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

جوماتونه:

- د بي بي زينب جامع جومات

د بي بي زينب جومات بهرنی انځور

د بي بي زينب جومات بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بي بي زينب جومات بهرنی انځور (د عاشورا په ورځ)

د بي بي زينب جومات بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د ميداني جامع جومات

د ميداني جامع جومات د دروازې بهرنۍ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ميداني جامع جومات بهرنی انځور

د ميداني جامع جومات داخلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ميداني جامع جومات د کرکۍ يوې برخې انځور

- د ابوالفضل العباس جومات

د ابوالفضل العباس لوی زيارت جومات بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ابوالفضل العباس زیارت جومات د منار بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

- دوي چايخاني

د چايخاني بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چايخاني بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

- زوړ کابل رستورانټ

د کابل زاړه رستورانټ بهرنی انخور

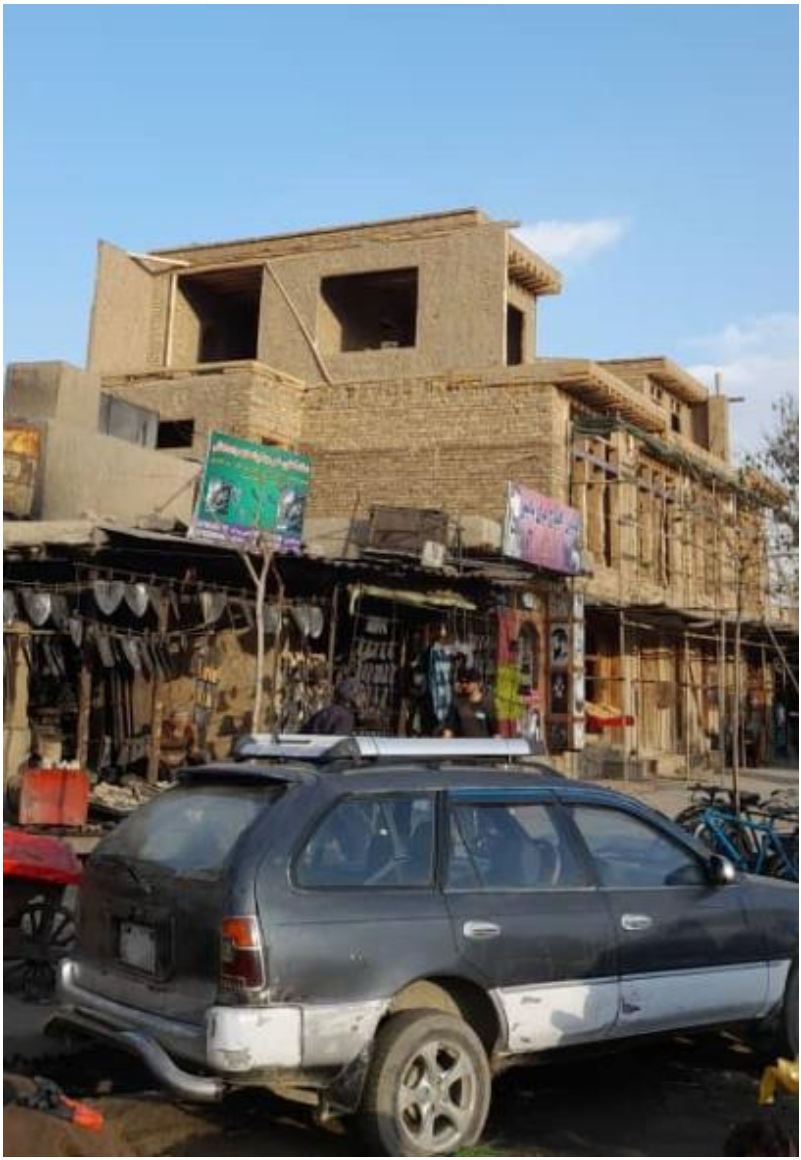
د کابل زاړه رستورانټ بهرنی انخور

(c) ketabton.com: The Digital Library

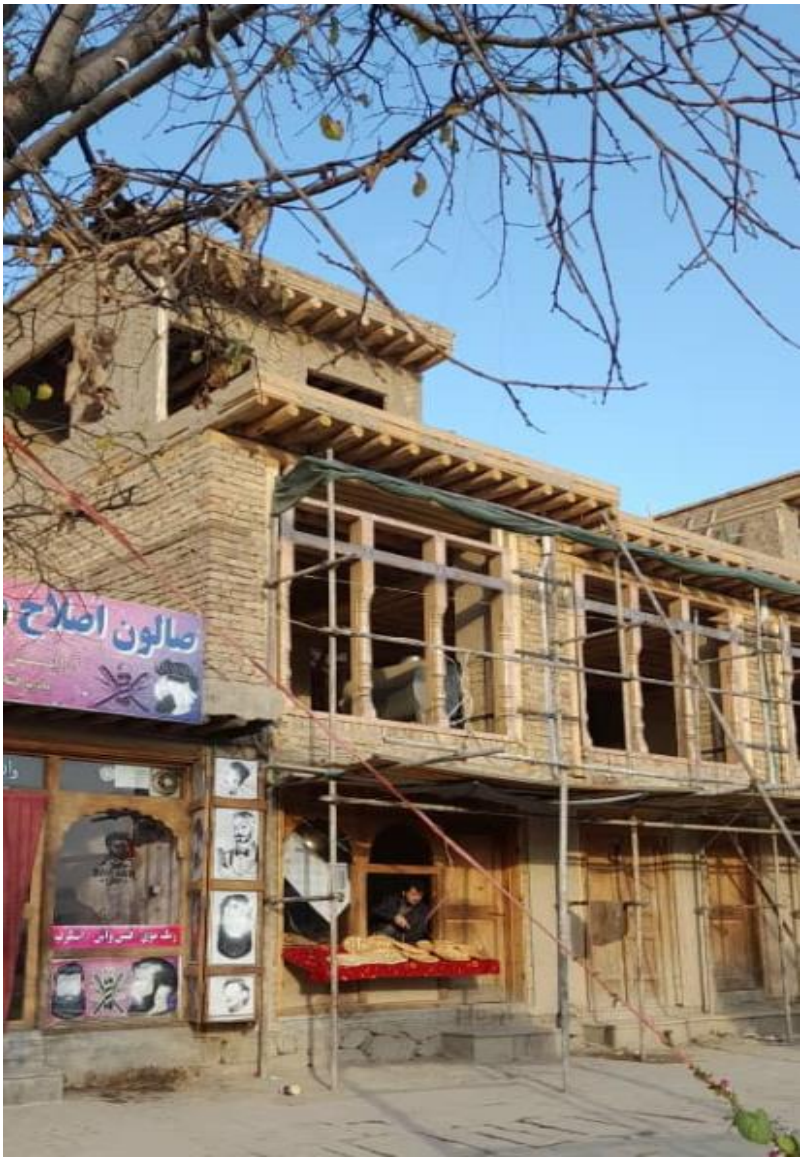
د کابل زاړه رستورانټ (د بیا رغونې) بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل زاړه رستورانټ (د بیا رغونې) بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل زاړه رستورانټ (د بیا رغونې) بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل زاړه رستورانټ (د بیا رغونې) بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

- د ککرو رستورانټ (کله پزي)

د نجیب کله پزۍ بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حمید کله پزۍ بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

- سلماني (دلاک، بربر)

د سلماني بهرنی انځور

- سقاوي

د سقاوي بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

- نانوايي (بيکري)

د بيکرۍ بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ویلډینګ کاري

د ویلډینګ کارۍ داخلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د ناستي ځايونه (څپړۍ، چتي)

د ناستي ځای (چتی) انځور (بیا جوړ شوی)

د ناستي ځای (چتی) انځور (بیا جوړ شوی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

د ناستي ځای (چتۍ) انځور (بیا جوړ شوی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مراد خانۍ کې تکیه خانې:

په مراد خانې کې نهه تکیه خانې شتون لري، چې په لاندې نومونو یادیږي:
حاجي محسن، علي جان، کوچه املا، یعقوب، شاه قل، محمود، سید اکبر، محب، نبي جان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حاجي حسن شاقل د تکیه خاني بهرنی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مراد خانۍ کې ښوونځي:

د عامه ښوونځيو سربېره، خصوصي مسلکي ښوونځي هم شتون لري لکه:

- د سرو زرو ښوونځی

په دې ښوونځي کې زده کوونکي د پلان او شکل په نظر کې نيولو سره د زيورونو د توليد او ترميم په برخه کې روزل کېږي، ترڅو دوی د معيارونو سره آشنا شي، د بازار تقاضا پيدا کړي او په راتلونکي کې د کيفيت لرونکي توليد شوي مواد بازار ته وړاندې کړي.

د سرو زرو ټولګي داخلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سرو زرو ټولګي داخلي انځور

- د خطاطۍ اوميناتورۍ ښوونځی

دا د نننۍ ټولنې يوه له مهمو ښوونځيو څخه دی، چېرې چې زده کونکي کولی شي د خطاطۍ هنر، نقاشي او ميناتوري زده، د رنګونو ترکيب او له ځايی توکو څخه يې چمتو کړي.

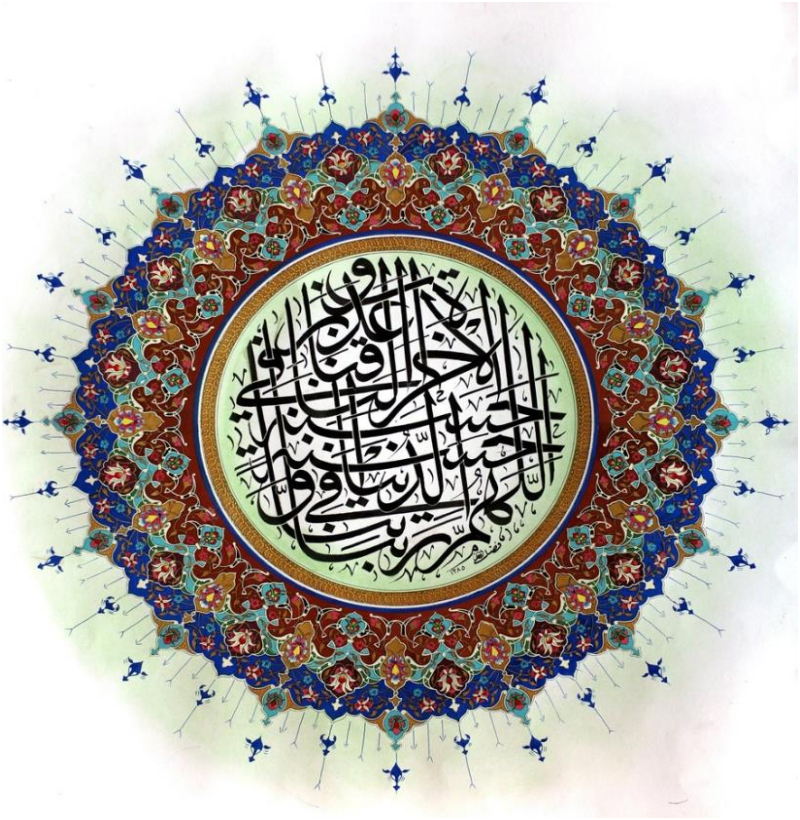
د خطاطۍ او ميناتورۍ ټولګي داخلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خطاطۍ او مېناتورۍ ټولګي داخلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خطاطۍ او میناتورۍ انځور

د خطاطۍ او میناتورۍ د موادو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

- د ختیځو لوښو جوړولو(کلالۍ) ښوونځی

په دې ښوونځي کې زده کوونکي د موادو د تولید له نویو میتودونو، د لوښو د چمتو کولو له اړتیا سره اشنا کیږي او په راتلونکي کې کولای شي خپل د تولید پلورنځي ولري.

کلالۍ د ټولګي انځور

کلالۍ د ټولګي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کلالۍ انځور

د کلالۍ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مراد خانۍ سیمه کې د خیاطۍ یوه ښوونځی هم شته چې بریالي او تکړه زده کوونکي یې په افغاني ټولنه کې ونډه لري.

د مراد خانۍ سیمه په یوه کوچني ښارګوټي بدله شوې، دغه ښارګوټی د اوبو رسولو مرکزي سیستم لري، چې تر اوسه نه دی فعال شوی، یعني اوبه په کې نه ځي.

مراد خانۍ یوه ساده کانالیزاسیون سیستم لري چې تقریباً د کوڅو په منځ کې تېرېږي، دا سیستم چې په نالیو(کوچني بیالو) کې بهېږي، ټول پوښل شوی دی، داسې ښکاري چې په پایله کې د کابل سیند سره نښلول شوی دی.

کانالیزاسیون د سر پوش انځور

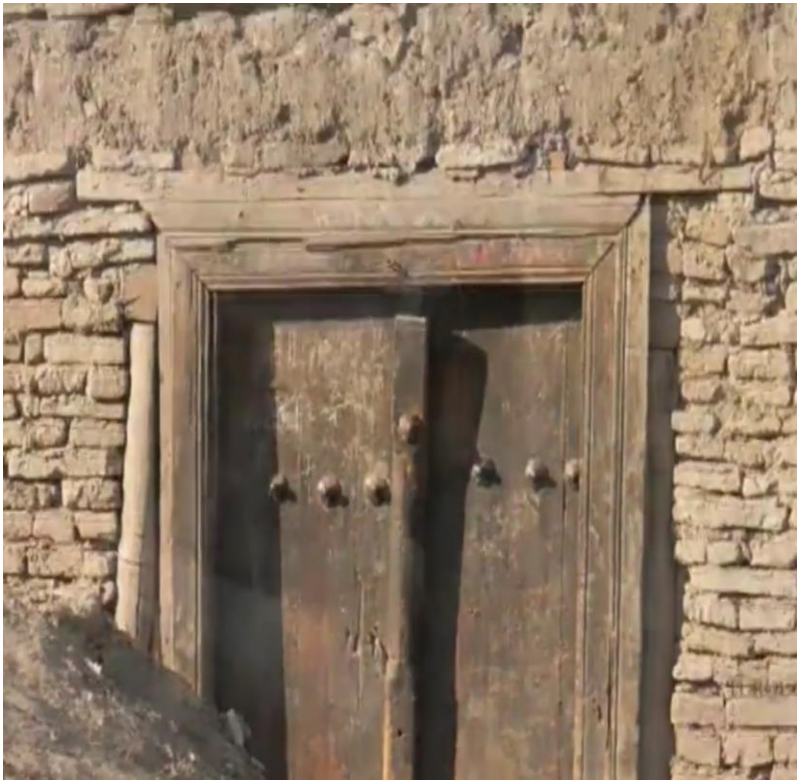
(c) ketabton.com: The Digital Library

د فیرو کوه په نوم یوه موسسه د مرادخانۍ په بیا رغونې کې بنسټیز رول لوبوي چې تل یې هڅه کړې مراد خانۍ د کانکریټو له یرغل څخه وژغوري، خو له دې سره هم مهاله یې په شمال ختیځه برخه کې یوه درې پوړیزه نوی جومات هم جوړ شوی چې د محمود خان پله څخه مراد خانۍ لید مخه نیسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

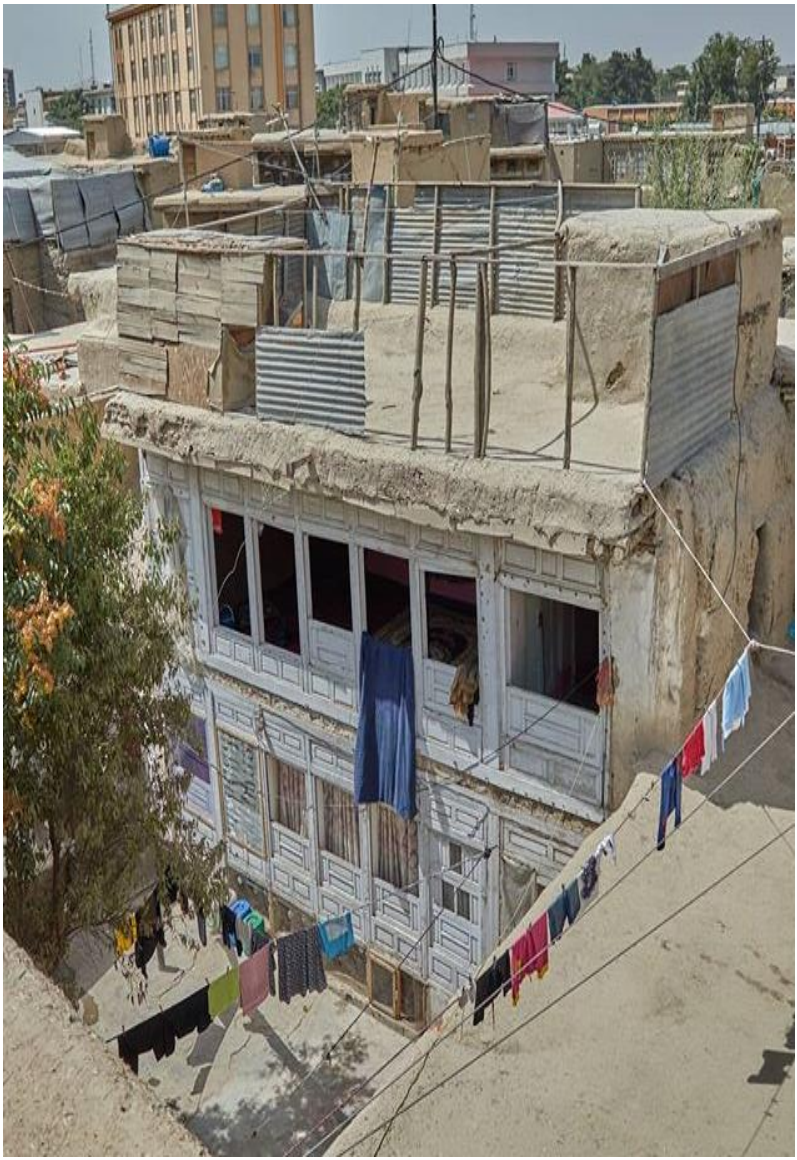
د استوګنې (هستوګنې) کورونه:

په مراد خانۍ کې د استوګنې ډېرې ودانۍ له هټيو نه پرته دوې پوړيزې تلپوړي دي، چې په هغه وخت کې د اضافي موادو او وسايلو د ساتنې په توګه کارول کېدې، هغه توکي چې په اوړي کې نه کارول کېدل او يا هم د ژمي له پاره د سون (سوند) توکو د ذخيره کولو په توګه کارول کيده.

يوه کور د لويې دروازې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوه کور انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هستوګني د کورونو د يوې ارسۍ انځور

د يوه پخواني کور انځور (د طاوس کور)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا حویلی یوه دالان (ویستیبل)، یوه زینه، د اوسیدو خونه (سالون)، د خوب خونې او یوه حمام (د ځان منځلو ځای) لري.

د کور تنور خونه او تشناب د حویلی څنګ کې په پام کې نیول شوي دي چې کوڅو ته د ککړو اوبو وتلو لارې لري.

ډیری ودانۍ پخلنځای نه لري او د کال په دریو فصلونو کې په همدې دالان (دهلیز) کې پخلی کوي، مګر ژمي په سړو ورځو کې د کور بخاریو او چریو پر سر پخلي کوي.

ډیری د خوب خونې او حمامونه د اوسېدو خونو سره لار لري، همدا راز د اوسېدو خونې تر ټولو خونو لویې دي.

کوټې د رڼا، لمر وړانګو او د هوا د تبادلې په موخه دواړو خواوو ته کړکۍ لري.

هغه کړکۍ چې د غولي (حوښلۍ) خوا موقعیت لري لوی او کلاسیک سټایل لري، مګر هغه کړکۍ چې د کوڅې خوا ته ایښودل شوی دي، خورا کوشنۍ او ساده دي.

په کوڅوکې د کړکیوله شکل څخه داسې ښکاري چې دا کړکۍ یوازې د هوا تبادلې له پاره په پام کې نیول شوي دي.

هغه لویې کړکۍ چې د غولي خوا ته ایښودل شوي دي د اورسۍ په نوم یادېږي.

د دې ارسیو پلنوالی اکثراً ۱۲۰/۱۱۰ سانتي متره دي، او د پرانیستې برخه، چې د پلې په نوم یادېږي او پورتنۍ خوا ته لږ دول کیږي، له ۹۷ څخه تر ۱۰۰ سانتي مترو پورې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هره ارسۍ له دريو څخه تر څلورو پورې پلي او د ٤٠ سانتي مترو لوړ ښيښت (بيس، اساس او يا زيرانه) لري.

دا ښيښتونه د لاندې اهدافو له پاره په پام کې نيول شوي دي:

١. چې تکيه وکړي،

٢. د غولي په لور وګوري

٣. د ماشومانو د لوبدو، مخه ونيسي.

په ځينو ودانيو کې، له ښيښت څخه پورته، د بيلګې په توګه، د هرې ١٥ سانتي مترو وروسته، د يوه لرکي (چفتي) په دواړو خواوو کې بهرخوا نه تړل (کلک) شوي دي، ترڅو د ماشومانو د لوبدو مخه ونيسي.

ځکه چې د دريو او څلورو پلو د پورته کولو په صورت کې د ښيښت تختې لوړوالی خوندي نه دی او د احتياط له پاره هماغه لرګي يا چفتي په پام کې نيول شوي دي.

د پلو اوږدوالی٩٧ سانتي متره او لوړوالی يې ٤٥ سانتي متره دي، د پلو پلنوالی (ضخامت) له ٣ څخه تر ٥ سانتي مترو پورې دي، ترڅو د کورنۍ غړي د پورته کولو او ښکته کولو وړتيا ولري.

دا پلې د اړتيا په وخت کې، په پورتنۍ برخه کې يوه اړخ ته اړول کېدی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پلو پورتنۍ او لاندنۍ برخې سره توپیر لري، ځکه چې په پای او منځ کې د ګردي لرګي په ډول دي، دا لرګي د جوک په نوم یادیږي.

پلو د پورتنۍ برخې په مینځ کې غوچونې شتون لري ترڅو دویمه پله په آرامۍ سره د لومړۍ پلې په سر کې کښنودل شي کوم چې د هوا او روښنایۍ لیږد مخه نیسي.

په ډیرې کورونو کې، شیشې هم د پلو په پورتنۍ یا پای کې لیدل کېدی شي، کوم چې کوټې ته د رڼا لیږد په ګوته کوي.

د ټولو ارسۍ لوړوالی ۱۹۰ سانتي متره دي او د سینګار سره د کمان په څیر ښکاري.

مګر د بازو (اړخ) لوړوالی په دواړو خواوو یا د کمان پیل ته د ارسۍ اصلي شکل ۱۱۷ سانتي متره دي.

د هرې ارسۍ، بهرنۍ او داخلي بڼه یوه څه توپیر لري.

د ودانۍ په هر اړخ کې د کمان یا آرچ په څیر، ډیر لوړ کیفیت او ښکلي نقاشي لري.

د ارسۍ لاندینۍ برخه یوازې چوکاټ لري او سینګار شوي داخلي او بهرني دوې ښکلي تختې لري، دا تختې ساده او کوم سوري هوا د تبادلې (جریان) له پاره، نه لري.

ارسیو د پورتنۍ برخې پرته، د ارسۍ ښسټ اندازه، د بیلګې په توګه ٤٠ سانتي متره، د هوا او رڼا تبادلې له پاره د سوري لرونکي تختې سره لیدل کېدی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ارسۍ انځور

د ارسۍ پورتنۍ برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

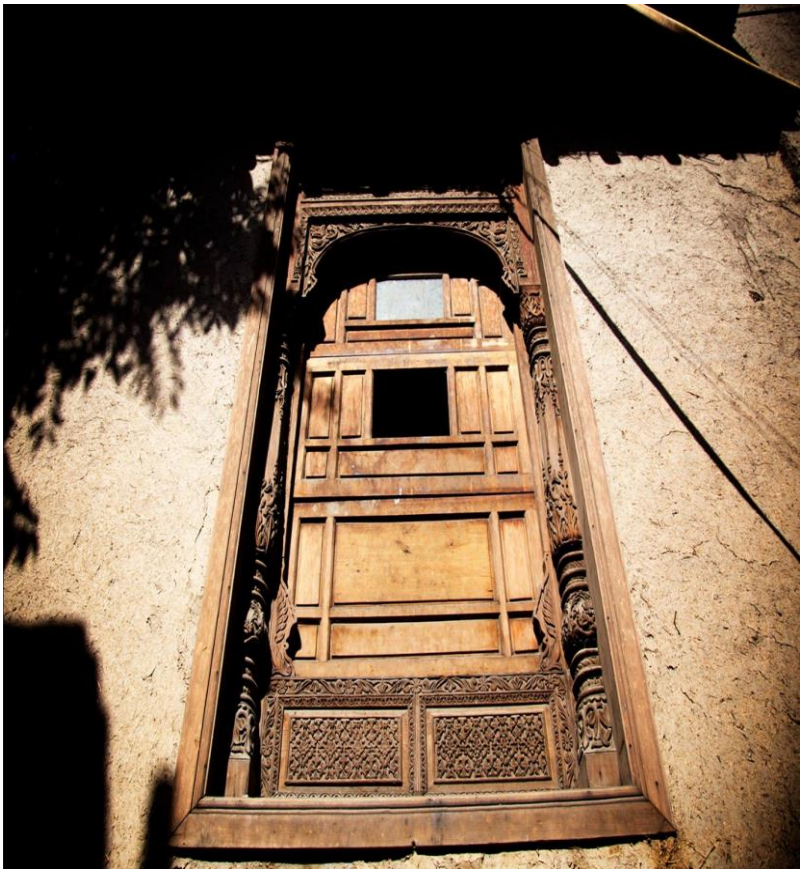

د ارسۍ لاندنۍ برخې انځور

طاوس کور د ارسۍ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه کور د ارسی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه کور د ارسی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه کور د ارسی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ارسۍ د بهرنۍ څنډې په دواړو خواوو کې، په یوه ډیر پخوانی کور کې، د طاوس شکل لیدل کیږي، نو په همدې توګه دا کور، د طاوس کور په نامه یادیږي.

طاوس د کور ارسۍ پخوانی انځور

طاوس د کور ارسۍ نوی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تلپور کې چې د لرګیو نه پوښل شوی دی د کړکې پر ځای سورى، سورى ښکلې او کیندل شوې تختې لري.

دا تختې د کابلی جالۍ په نوم یادیږي، چې د تلپور (تهکوۍ) کې هوا د تبادلې او د روښنایی په موخه کارول شوي دي.

دا تختې د ځمکې (فرش) څخه د تلپور (تهکوۍ) پوښ پورې تول لوړوالی ٦٠ سانتي متره دی.

د تلپور لوړوالی د ځمکې (فرش) څخه تر چته پورې په ډېرى کورونو کې ١٩٠ سانتي متره دی.

طاوس د کور د تلپور جالی د یوې برخې (انځور)

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ارسیو ساختماني برخې اکثراً د لوړ کیفیت اصلي ارچه لرګي دي او ځینې یې کور مالک د ځانګړي فرمایښت (فرمایش) سره سم د چارماغو (چهارمغز) لرګیو څخه جوړ شوي دي.

دا ارسۍ هېواد د تکړه ترکانو او تجربه لرونکو کارګرانو له خوا په خورا زړه پورې او ښکلي سینګار سره جوړې شوې دي.

یوه ډیر مهم ټکی دا دی چې د داسې لرګیو په جوړولو کې د ساختماني میوګیو(مېخ) کارول په هیڅ ډول نه لیدل کېږي.

په دالان (دهلیز) کې د حویلی زینو یا دالان ته د ننوتلو څو ګامه مخکې، پوښښ په پام کې نیول شوی دی.

د زیني پلنوالی معمولاً له ۱۲۰ څخه تر ۱۳۰ سانتي مترو پورې دي او د پټې لوړوالی معمولاً له ۲۵ څخه تر ۳۷ سانتي مترو پورې دي.

زیني په خورا کوچني او محدود ځای کې په پام کې نیول شوي، د زینو ډیزاین د لرګیو اساس یا ګردي لرګي (ګول) شاوخوا د دوراني (مدوره، سېرکل) زینو په شان جوړې شوې دي.

دا زیني د نورو زینو په پرتله دومره آرامې نه دي، ځکه د ګام یوه اړخ یې تنګ (لنډ) او بل اړخ پراخ (سور لرونکی) دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساختماني مواد يې له لرګيو، خټو او اومه خښتو څخه دي او د زينې د مخ په پورتنۍ برخه کې له لرګيو څخه کار اخيستل شوی دی تر څو کارووڼکي تړې په ښه توګه استفاده وکړي او د پورته کيدو او ښکته کيدو په وخت کې د کورنۍ د غړو د لوټيدو(غورځيدو) لامل نه شي.

دا زينې د کارووڼکو خصوصاً د کورنۍ غړو له پاره عادي دي، مګر دا د ميلمنو له پاره چې د ښار بيلابيلو سيمو څخه راځي، ډير ستونزمنې دي، چې بايد د ښکته او پورته کيدو په وخت کې ډېره پاملرنه (احتياط) وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاوس د کور لمړی پوړ زینې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاوس د کور دوېيم پوړ زيني انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاوس د کور دوېيم پوړ زيني ځنډ (شا) انځور

يوه کور لمړي پوړ زيني انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ننوتلو دالانونه (دهلیزونه، ویستیبول) اکثراً پرته له دروازو څخه دي او څوو کورونو دالانونه د دروازو سره لیدل کیږي

د یوې حویلۍ بهرنۍ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوې حويلی د زينې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاوس کور د دالان د يوې برخې انخور

د دالان دروازې اکثره دوې پلې لري او يوه پله يې دروازې په حوښليو کې په ندرت سره ليدل کېږي.

دا مفکوره ښيي چې اکثرآ د دروازې يوه پله (ترازه) کارول کيږي او يوازې د اړتيا په وخت کې دواړه کارول کېدی شي.

د دالان (دهليز) د ډيرو دروازو لوړوالی ۲۱۰ سانتي متره او د هرې پلې پلنوالی ٦۰ سانتي متره دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوټو دروازې او په ځانګړې توګه د مېلمنو د کوټې دروازې په لوړوالي کې تر نورو دروازو ټیټې دي، چې اصلي موخه يې د کورنۍ لويې خونې ته د ننوتلو د مخه سر ښکته کول دي چېرې چې د مېلمنو عبادت او ښه راغلاست (استقبال) کېږي.

د مېلمه کوټې دروازې پلنوالی له ۹۰ سانتيو څخه او لوړوالی يې هم له ۱۵۰ سانتي مترو څخه کم دي.

د اوسيدو(مېلمه، سالون) خونې څخه د خوب خونو ته دروازې لري کومې چې دوې پلې لرونکي دي.

د ا دروازې په ښکلي سينګار سره جوړې شوې دي، او د دې دروازې څخه پورته يوه رېک (چوکۍ ، کرنيز يا کارنيس) لېدل کېدی شي.

د رېک (کارنيس) څخه پورته، يو آريشي ښه په ورته يا سمېټ شکل کې لېدل کېدی شي.

د ډېرۍ خونو لوړوالی، د استوګنې خونې په ګډون (شمول) يا مېلمستون، د فرش څخه تر چت پورې ۲۳۰ سانتي متره دی.

يوه په زړه پورې شی چې په دې کورونو کې لېدل کېدی شي، د دروازې قوي اړم دی، کوم چې په ننني ټيکنالوژۍ کې د دروازې ستېپر (Door stopper) په نوم يادېږي.

خو په مراد خانۍ کې هغه وخت دا وړه وسيله شتون درلود چې د خلک خوښه، چې ځومره يې زړه وغواړي، د دروازې د درولو (بندولو) له پاره تري کار اخستلی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نن ورځې میخانیکي ډور سټپر (Door stopper) دروازې بندونکي دا وړتیا نه لري او کولی شي یوازې په خپلې ټاکلې برخه کې دروازه ودروي.

د دروازې درونکي (Door stopper) انځور

په ډیری کورونو کې د لرګیو تکیه (پیزاره، سکرټینګ) یا (Skirting) لیدل کیدی شي چې ټول لوړوالی یې ۷۰ سانتي مترہ دی، او دا تکیه د اسلامي طرز ځانګړی سینګار لري.

په لاندینۍ او پورتنۍ برخه کې سینګار توپیر لري، مګر لوړوالی یې یو شان دی، په پورتنۍ برخه کې نهه سانتي مترہ او په

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

ښکته کي نهه سانتي متره دی، دي طرز ته په نوي جوړښت کي بوردر(Boarder) ویل کیږي.

د لرګي تکيي (پيزاره)، طاوس د کور ناستي (سالون) کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په يوه کورکي، د تاخچي (تاقچي، طاقچي) انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ناستې (اوسیدو، سالون) خونو کې، ډیرې لرګیو الماریۍ د ځانګړې سینګار سره لیدل کېدی شي.

د الماریۍ ځای (موقعیت) د دیوال دننه او د خونې په مرکزي برخه کې دی.

دا لرګي الماریۍ کلاسیک شکل لري، ښکلي دوې نقاشي شوې پلي لري، او په هره پله کې درې ورته شیشې لري، چې د چای او سینګار لوښي په کې ځای پرځای شوي دي.

د دیوال الماریۍ سور (بر، لنډوالي یا عرض) اکثراً ۱۱۰ سانتي متره دی او لوړوالی یې له ۱۱۰ څخه تر ۱٤۰ سانتي مترو پورې دی.

د الماریۍ لوړوالی کور د فرش څخه ۷۰ سانتي متره دی،

د الماریۍ په پورتنۍ برخه کې، تاسو کولی شئ ریک (کارنیس، کرنیز) وګورئ، کوم چې د ښکلي سینګار او د هنرمندانو د کار لیوالتیا او ښکلا سره، پاملرنه ځانته جذبوي (راجلبوي).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طاوس کور د ناستي په خونې کې د لرګيو المارۍ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

په ځینو کورونو کي، په ځانګړې توګه اوسیدو د کوټې په دیوال کي د خټو الماریۍ په نوم خورا په زړه پورې الماریۍ شتون لري، دا الماریۍ ۴، ۸، ۱۲ او ۱۸ خانې لري، د هرې خانې لوړوالی ۲۲ سانتي متره، بر(سور،عرض) يې ۲۰، او ژوروالی يې هم ۲۰ سانتي متره دی، دا الماریۍ د دودیزو آرائشی لوښو، د کیندلو شویو شیانو، یا د شپې د رڼا کولو وسایلو په موخه کارول کېږي.

د یوه کور د ناستې (سالون) کوټې د خټو الماریۍ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

په يوه کور کي د خټو تاخچي (تاق، طاق يا طاقچه) انځور

د لرګيو او خټو الماريو سربېره، په پورتنۍ برخه کې د ۲۰ سانتي مترو راوتلی جوړښت شتون لري چې د رپک (کرنيس، کرنيز) په نوم يادېږي ، کوم چې د لرګيو الماریٔ د پاسه د ځانګړي سينګار سره پرې کېږي.

د هغې جوړول په ديوال کې د ۲۰ سانتي مترو په اندازه کې د لرګيو ميخونو په ټکوهلو او د ورته لرګيو ميخونو په سر کې (د پاسه) د کوچني قطر لرګيو په ايښودلو او بيا د ورته لرګيو جوړښت په دواړو خواو کې د خټو يا ځينې وخت ګچ په کارولو او په ځانګړي مهارت سره ترسره شوي دي.

د رپک د ځوکې ډبل والي (ضخامت) معمولآ ۱۰ سانتي مترە د ديوال بيخ ډبلوالی يې ۱۵ سانتی مترە او د ديوال نه لرې والی (کانټيلبور) يې تر ۲۰ سانتي مترو پورې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

ډېرى (زياتره) خلکو د رپک نه د کوټي د داخلي سينګار او ښکلا له پاره په وطن کي د ختو جوړ شوي لوښي ايښودلو له پاره کاروي.

د رپک د يوې برخې انځور

د رپک د يوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د رپک د پاسه دوې تکيې (پايزارې) ليدل کيږي چې هره يوه يې تر ۲۰ سانتي مترو پورې ده، له دې کارنيسونو څخه يوه يې د ختو څخه جوړ شوی او بله يې د لرګيو برخه يې د چت سره تړلې ده .

دا پيزاره د رپک او چت تر منځ يوه ښکلی همغږي رامنځته کړي ده.

ځينې چتونه د لرګيو پوښښ (مسطح) لري، مګر ډيری يې د پخوانيو وختونو ټوکرو په ذريعه پوښل (مسطح) شوي دي خو ځينې يې پرته له داخلي پوښښ څخه هم شتون لري.

د يوه چټ بې له داخلي پوښښ (مسطح) څخه انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه چټ د لرګيو پوښښ(مسطح) څخه انځور

د يوه چټ بې له داخلي پوښښ (مسطح) څخه انځور

د يوه چټ بې له داخلي پوښښ (مسطح) څخه انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لوی سرای د یوه دیوال او دروازې انځور

د خونو د ننه، ښکلي تاخچې، رپکونه دیوال کې د غاړې او پورتنۍ سینګار سره په ښکلي بڼه لیدل کېدی شي.

د دې تاخچو بهرنی لوړوالی اکثراً ۱۲۵ سانتي متره دی او بهرنی پلنوالی یې ۸۵ سانتي متره دی، په داسې حال کې چې په منځ کې دننه لوړوالی له ۷۸ څخه تر ۱۰۰ سانتي مترو پورې او ژوروالی یې ۱۵ سانتي متره دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تاخچې داخلي کمان د آرچ یا کمان له داخلي برخې څخه د ٦٠ سانتي مترو په لوړوالي پیل کیږي.

په دغو اثارو کې زیاتره ښکلي دودیز توکي، د سینګار توکي او د شپې د روښنایي توکي (شیطان چراغ او وروسته ایلکین) ایښودل کیږي، ځکه په هغه وخت کې برېښنا نه وه.

د دې تاخچو لوړوالی د کور د غولي (فرش) له سطحې څخه ٧٠ سانتي مترە یا د لرګیو تکیې (پیزارې) لوړوالی سره مساوي دي.

د ډبرې له کار وروسته د دیوالونو ساختماني توکي د بیمونو په مینځ کې خامې خټې وې او د ودانۍ له بشپړیدو وروسته په بهر کې د کاه ګل (خاوري، د غنمو بوسو او اوبو ترکیب) و، مګر د ننه یې د خټو سربېره سینګل (خاورو، بډه ګال (د لوخو ګل)، شګو او اوبو ترکیب) او بیا د سپینو خټو په واسطه سپینېدل (رنګېدل)، کوم چې میکروبونه وژني.

دا سینګل شوي (رنګمالي) په کال کې دوې ځله یاني (یعني) د اخترونو او نوي کال له رارسېدو مخکې په سپینو خاورو سپینېدل (رنګېدل).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوې حوېلي باندني دېوال انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ميداني د کوڅې ننوتو د لارې انځور

د يوې حويلي باندني دېوال انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تلپور(تهکوي) د کور غالۍ (فرش) چې تر ډېره د ورښت او رطوبت له ګواښ سره مخ وي، لمړی يې موجوده خاوره د يوې ساده وسيلې په مرسته کېکاګله (ټپک کوله)، بيا يې پرې د سيند ډبرو (ګردې ډبرې) يوه طبقه (فرش، لايه) جوړه شوې وه چې تر ۲۰ سانتي مترو پورې لوړه وه، بيا د ډبرو پر سر باندې ډبل اخپړ(کاه ګل) ورکړ شوی دی.

د پوښښ تيران (دستک) د ٤٠ څخه تر ٤٥ سانتي مترو قطر سره د ۳۰ سانتي مترو په فاصله کې د کوټو د دېوالونو په دواړو خواوو کې ايښودل شوي دي.

بيا د هغه تيرانو پر سر د ارچه تختي چې سور يې ۲۰ سانتي او جګوالی (ضخامت) يې تر ۲،۵ سانتيو پورې رسېږي، ليدل کېږي.

مګر په ځينو کورونو کې د تيرانو پر سر پوزی (بوريا) او يا هم چجکی چې نن ورځ په آزاد بازار کې د پوزي معادل په توګه کارول کېږي، بيا د هغې په سر کې خټه (غوره ګل)، بيا د ۱۰ څخه تر ۱۵ سانتي مترو پورې وچه خاوره، او په آخر کې اخپړ(کاه ګل) کېږي.

د چت اخپړ اکثراً دوه پوړه (دوې لايې) وې او د اخپړ په وخت کې پرې مالګه شيندل کېده تر څو اخپړ کلک او دژمي په موسوم يانې د واورو توګلو (پاکولو) په وخت کې بام ته کوم زيان (نقصان) و نه رسېږي.

چت (بام) ته د راوتلو له پاره به يې زينې جوړوې او په پای کې به يې د زينې په سر کوټې شانته چت جوړاوه کوم چې د بام بوټۍ په نوم يادېږي، بيا به يې بام بوټۍ ته دروازه کېنوله تر څو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې خوانه غله را نه شي او همدا راز د ماشومانو د لوبدو مخه ونيسي ځکه دا بامونه کومه کټاره او يا هم سنجي دېوال پرته شتون لري.

د هر کال په تېرېدو سره خلک بايد بامونه اخېر کړي، د دې له پاره چې په چت يا پوښښ کې د ډير وزن (دروندوالي) څخه مخنيوی وشي، له ٥ څخه تر ١٠ کلونو وروسته پخواني اخېر توګل (لرې) کېږي، بيا له سره اخېر کېږي.

د د بامونو د اخېر له پاره تر ټولو ښه وخت د تلې (ميزان) مياشت ده، چې هوا ډېره معتدله وي او د اخېر ډېر ژر وچېدو مخه نيول کېږي.

د بام اخېر ته بايد پاملرنه وشي چې بامونه بايد ميل (شېپ، سلوب) ولري، او د اخېر په مخلوط کې بايد د لوی اندازې يانې اوږده بوس وکارول شي ترڅو د غټو چاودو (درزونو) څخه مخنيوی وشي.

بامونه د لرګيو ناوې لري چې د نيمه دايرې په توګه (شکل) د ارچې (کجورو) له لرګيو څخه جوړې او يا له دريو جلا تختو څخه جوړې شوې دي.

د ناوو اوږدوالی اکثراً ١٠٠ سانتي متره، پلنوالی يې ١٢ سانتي متره او د تختې ضخامت له ١,٨٤ څخه تر ٢ سانتي مترو پورې دی.

د ناوې د څنډې لوړوالی ١٠ سانتي متره دی، او وروستۍ برخه چې د چت سره نښلوي، هيڅ څنډه نه لري، او د ناوې وروستې برخه د بام په دستکو کلکېږي، ترڅو د ناوې د راولېدو مخه ونيسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

طاوس د کور بام د ناوې انځور

د حویلیو انګړ معمولا د شاوخوا دیوالونو تر څنګ یوه غځېدلې لار لري چې پلنوالی یې تر ۱۰۰ سانتي مترو پورې رسېږي، د لارې په فرش کې پخې خښتې او یا هم د غره اوارې تیږې کارول شوي دي تر څو د پاکولو، مینځلو او ګرځېدو وخت کې، کومه ستونزه منځ ته را نه شي.

د کورونو په انګړ کې د اوبو یوه څاه شتون لري چې له هغې څخه د ښپلا ښپلو موخو لکه حمام، پخلی، څښاک او همدا راز د ونو، ګلانو اوبو کولو، د انګړ او کوڅو اوبه پاشلو(آبپاشي) له پاره کارول کېږي.

کورونه یا ودانۍ ډیرې په زړه پورې لرګي دروازې لري چې د دوو مساوي ترازو(پلو) څخه جوړې شوې دي چې یوه پله تل کارول کېږي او بله پله یې د اړتیا په وخت کې کارول کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوې حويلي د ننوتو دروازې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا دروازه ډېره قوي، غټه او له چپراست پرته ده، يعني د هغې په پورتنۍ او لاندنۍ برخه کې يوه سلنډر لرګي جوړ شوی دی چې د دروازې په چوکاټ کې لاندنۍ او پورتنۍ برخه کې چې ګرد سوري لري، ننوتلي دي او په هغه کي حرکت کوي.

دا دروازې، له خوا په خوا تختو څخه داسې جوړې شوې دي چې په جوړولو کې يې هيڅ اوسپنيز ميخ نه دی کارول شوی.
دا تختې دننه خوا څخه د لنډو لرګيو په واسطه په داسې ډول سره نښلول شوي چې د باندې خوانه ګل مېخونه ټکوهل شوي دي او د لرګيو څټ (شا) ته د کاټېدو (قاټېدو) وروسته کلکېږي.

دا قوي لنډو لرګي د دروازې په پورتنۍ او پای کې يا د ځينو دروازو په پورتنۍ ، مينځنۍ او ښکته برخو کې شتون (موقعيت) لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوې حويلۍ د دروازې ګل مېخونو انځور

ټولې لوې دروازې له دوو پلو نه جوړې شوې دي چې د يوې پلې په څنډه کې يوه ښکلی لرګی لیدل کېږي چې د پوزې(بينيچې) په نامه يادېږي چې په ټولو دروازو کې په ښکاره ډول لیدل کېدی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دروازو د څټ لرګي انځور

د دروازو د څټ لرګي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دروازې د پوزې (ښنیچې) انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروازې د حلقې (تک تک) انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لويي دروازې دوې داخلي او بهرني پياوړي زنځيرونه لري، چې د ټينګولو وروسته، سلنډر فلزي قلفونه په کې کارول کېږي.

دا دروازې اکثره د امنيت له امله دننه پرانستل کېږي.

د هرې دروازې په بهرنۍ برخه يانې د دروازې په يوه اړخ کې د دروازې په چوکاټ او بل لوري ته د دروازې په لاندنۍ (پښو) کې يوه پياوړی زنځير ټرل شوی او اجازه نه ورکوي چې دروازې په دېوال کې ولګېږي.

د سرتاق په برخه او د کوڅې د دروازې په منځ کې، زمور ستركي د لرګيو يوه خورا ساده خو معنی لرونکي لرګي ته راځي چې فعاليت يې هر ليدونکي د تېرو پېړيو خلکو ته، حيرانوي.

دې لرګي ته تمبه (اړم) ويل کېږي، او دنده يې د بهر ځخه د کوڅې دروازې ټرل (خوندي کول) دي.

دغه لرګينه اړم (تمبه) ٤٠ سانتي متره اوږدوالی، ٦,٦ سانتي متره سور او ٧ سانتي متره ضخامت لري، چې زياتره يې د سرتاق (سرطاق) سره د يوه چپراست يا لوي اوسپنيز مېخ په واسطه کلک کېږي او بله خوا يې پرانيستې ده.

د اړم (تنبې) لکۍ د ٤ سانتي مترو په اوږدوالي او د ٣ سانتي مترو ضخامت ته پرې شوی ده، کوم چې دروازه د بهر ځخه خلاصيدو نه ژغوري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اړم (تنبي) د وصلېدو (اتصال) انځور

دروازې د اړم (تنبي) انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروازې د اړم (تنبې) انځور

دروازې د اړم (تنبې) انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروازې د پلې د تاوېدو ځای انځور

دروازې د پلې د تاوېدو ځای انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروازې د پلي د تاوپدو ځای انځور

دروازې د پلي د تاوپدو او د دروازې د درپدو زنځیر(Door stopper) انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

هرکله چې د کورنۍ یوه غړی وغواړي بهر ته لاړ شي، نو اړینه نه ده چې نورو ته غږ(تکلیف) ورکړي او دروازه له دننه څخه وټړي یا بنده کړي، مګر سړی په خپله کولی شي هماغه دروازه له زنځیر نه کش او پریږدي، دروازه پخپله ټړل کیږي.

په دې حالت کې سړی په خپله هم نشي کولی له بهر څخه دروازه خلاص کړي.

بیا باید دروازه د باندې خوا نه د زنځیر او یا د حلقې په مرسته و ټکوي ترڅو د کورنۍ غړي یې دننه څخه خلاصه کړي.

د حویلۍ په دروازو کې، د کورنۍ د غړو او میلمنو د راتګ د خبرتیا له پاره، دوی باید دروازه د باندې (بهر) زنځیر یا د بهرنی فلزي حلقو سره وټکوي، چې په ننني معماریۍ کې د دروازې زنګونه بلل کیږي، د پورتني زنځیر او حلقو د ټکولو په مرسته د کور د ننه کسان خبرپږي او دروازه خلاصوي تر څو د کور غړي او یا هم میلمانه کورته رابولي.

دروازې ټک ټک انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروازې د ټک ټک زنځیر انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

دروازي د ټک ټک زنځير، پوزي او پلي د درولو(Door stopper) انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيارت دروازې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

ډیری شاوخوا دیوالونه (چاردیوالۍ) لوړ ډبرې کاري (سنګ کاري) لري، ترڅو حویلی ته د رطوبت او نم د ننوتلو مخه ونیسي.

د ډبرو د کار لوړوالی په حوښلیو کې توپیر لري، له ۸۰ سانتي مترو څخه تر ۱۵۳ سانتي مترو پورې دي، د دیوالونو لوړوالی اکثراً ۳۰۰ سانتي متره دي.

د ډبرو کارونه (سنګ کاری) اکثراً د سیمنټو او شګو له مصالح پرته ترسره کیږي، نو دا ډول ډبرې کار(سنګ کاری) ته د وچو ډبرو کار ویل کیږي.

بامونو د واورو او باران اوبه اکثراً د چت د ناوو په واسطه بهر ته لیږدول کیږي، کوښښ شوی دی چې د انګړ د باران او واورې اوبه هم د کوچنیو ویالو په مرسته کوڅو ته ولیږدول شي.

دوی هڅه کړې چې د انګړ لوړوالی د کوڅې څخه لوړ کړي (ونیسي) چې د واورې او باران په وخت کې اوبه د باندې لاړې شي.

دا راز هڅه شوې وه چې په کوڅو کې ویالې وباسي تر څود کور غړو، خپلوانو، میلمنو، تېرېدونکو له پاره ستونزې پیدا نه شي او د دوی جامې په خټو ککړې نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوڅو د څټو انځور

وروسته د وخت په تېرېدو سره دوی وکولای شول چې د کوڅو په منځ کې په ازاده هوا کې کیندنې وکړي تر څو د پسرلي او ژمي په موسم کې الته اوبه و بهېرې دا اوبه په ویالو کې ډندېدې او په هغو کې کثافات غورځېدل چې د میاشو د تولید پر ځای بدلېده او وروسته خلک د ملاریایا، لشمانیا او سالدانې په مرضونو اوښتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوڅې د ویالې انځور

په افغانستان کې د جګړو پر مهال د مراد خانۍ سیمه هم د نورو تاریخي ځایونو په څېر خورا زیانمنه شوې او تقریباً له منځه تللې وه ، زیاتره سیمې یې په بشپړه توګه ویجاړې شوې او د سیمې خلکو او لارویانو په کثافاتو بدلې کړې وې.

سیمې د یوې برخې د کثافت دانۍ انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیمي د یوې برخې د کثافت دانی انځور

سیمي د یوې برخې د کثافت دانی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوې حوېلي د نيمې نړېدلي انځور

د يوې حوېلي د نيمې نړېدلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوې حوېلي د نيمې نړېدلي انځور

د يوې حوېلي د نيمې نړېدلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوې حوېلي د نيمې نړېدلي انځور

د يوې حوېلي د نيمې نړېدلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوې حوېلي د نيمې نړېدلي انځور

د يوې حوېلي د نيمې نړېدلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوې حوېلي د نيمې نړېدلي انځور

د يوې حوېلي د نيمې نړېدلي انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوې حوېلي د نيمې نړېدلې انځور

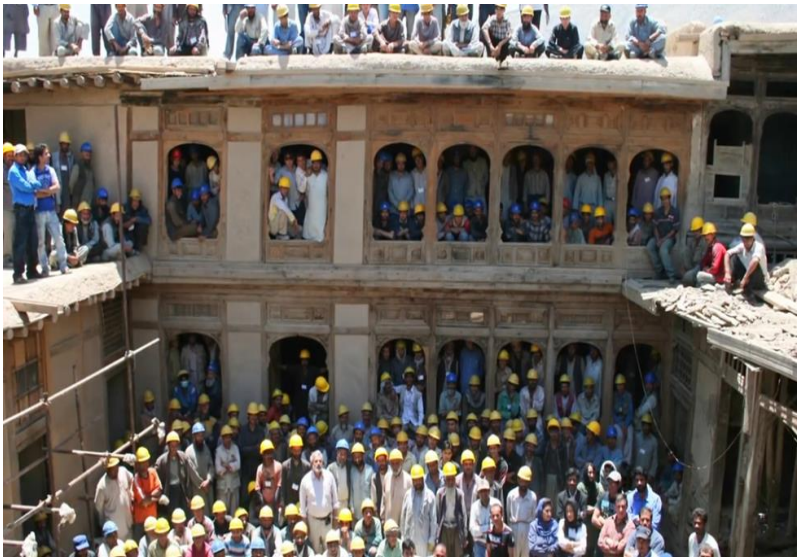
اوس مهال د فېروز کوه په نوم د فرهنګي موسسي له خوا د مراد خانۍ سيمې بيا رغونه روانه ده.

فېروز کوه يوه غيردولتي موسسه ده او د دغه فرهنګي بنسټ موخه د افغانستان د لرغونو او تاريخي اثارو ساتل دي.

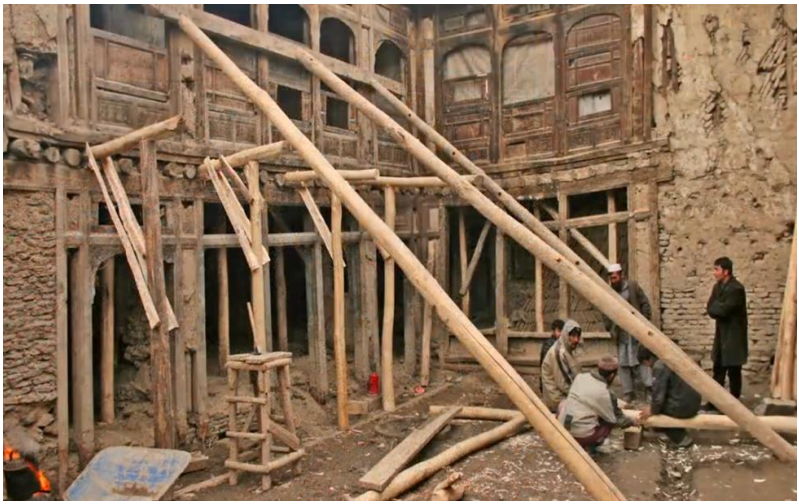

د يوې حوېلي د نيمې نړېدلې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فیروز کوه د بنسټ د کارګرانو، کسبه کارانو، استادانو، انجینرانو او کارکوونکو انځور

د یوه کور د بیا رغونې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوه کور د بيا رغونې انځور

د يوه کور د بيا رغونې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بيا رغونې انځور

د بيا رغونې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یوه کور د بیا رغونی نه انځور

د یوه کور د بیا رغونی نه انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای:

دا سرای د میدانۍ په کوڅه کې شتون لري چې په اوس وخت کې د فېروز کوه د مرکز د دفترونو او ځینو ښوونځیو د پاره کارول کېږي.

په حقیقت کې دا یوه کوچنی کمپلکس دی چې د څو حویلیو څخه چې یوه د بلې سره لار لري جوړ شوی دی، وضاحت په لاندې انځور کې لیدل کېدی شي.

د لوی سرای اوایي (هوایی، فضایي) انځور

د دې کمپلکس اصلي لار د میداني د کوڅې نه ده، دا کوڅه یوه لویه دروازه هم لري چې د لرګیو څخه جوړه شوې ده، خلاصول او تړل یې په ښوېدو (سلایدنګ) توګه تر سره کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ميداني د کوڅې د ننوتو لارې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

ميداني د کوڅې دروازه چې د بنوبدو(سلايدنګ) په توګه ترل کيږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

د لوی سرای د نورو حوښلیو په شان دالانونه یې بې له دروازو څخه دي او داسې ښکاری چې د تاوده یا ګرم اقلیم له پاره ډیزاین شوي وي.

د دې کبله چې دا معماری د مرادخان په ذریعه له کندهار نه لېږ دول (انتقال) شوې ده چې د پورتنۍ خبرې تصدیق کېدی شي.

دا سرای ښکلې او په زړه پورې ارسۍ لري چې په ارسیو کې یې شیشو د ځای پر ځای کولو(نصبولو) ځایونه هم لیدل کېږي.

دا سرای د تلپور په ګدون دري پوړیزې ودانې لري چې د حوښلۍ په څلورو خواوو کې په سترګو کېږي.

پوښښ یې د نورو حوښلیو په شان د لرګو نه دي او ښکلې داخلی چت پوښښ (مسطح) هم لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بامونه يې اخپر او د لرګي ناوې لري چې اندازې يې د نورو کورونو په شان دي.

لوی سرای د يوې برخې انځور

د سرای په ودانيو کې د بخاريو ځايونه شتون لري او د بام نه دباندی يې دوکش ښکاري.

بامونه يې خورا ښه ميل (ميلان، سلوپ) لری چې د باران په وخت اوبه په چټکتيا سره ناوو ته ځي.

د لوی سرای د ننه برخې کې، په دوو خوا په دويم پوړ کې صوفه يا برنډه ليدل کيږی چې د هغې نه کوټو او دالان ته لار لري.

د برنډې فرش پخې خښتې دي او د انګړ خوا ته ښکلې کټاره هم لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کټارې اوچت والی یو شان نه ده خو د لاندې او پورتنس برخې کې ارچه ځلورخواوې (کوچني چارتراش) کارېدلي دي مګر د دواړو تر منځ ګرد (ګول) په وړاړي توګه سره نښلول شوي دي.

مګر په ځینو برخوکې دا کټارې د لرګي او ښکلي ډیزاین لري.

د حویلي په غولي کې د لارویو فرش هم پخواني پخې خښتې دي مګر په منځ کي يې سبزي (کبله) شنه او څه ونې هم په سترګو کېږي.

په ځینو برنډو کې د کټارې سره جوښت ستني (پایې) دي چې د برنډې سر پوښل شوی دی. دا ستنې دیوه اوبل سره د ډیزاین شویو ښایسته کمانونو سره نښلول شوي دي.

د برنډې بامونه پس له هر ځلورو کمانونو څخه یوه د لرګي ناوه لري چې اوبه يې ټولې انګړ ته بهېږي.

د هرې ودانۍ برنډې جلا دي مګر د یوه وتلی مثلث ډوله دالان په ذریعه د یوې ودانۍ برنډه د بلې ودانۍ برنډې سره نښلول کېږي چې کټارې يې ساده او چلیپا ته ورته شکل لري.

په لمړي پوړ کې د دالان دروازو ته مخامخ کټاره نشته او مخه يې خلاصه ده او د ختو له پاره کومې زینې نه لري مګر لوړوالی يې تر دېرشو سانتیو ډېر دی.

د ګالریو ستنې او کمانونه خورا ښکلي ډیزاینونه لري چې ټول يې د ارچه لرګیو نه جوړ او یوه د بل سره نښلول شوي دي.

چتونه يې د لاندې خوا نه لرګي پوښ (مسطح) لري او خورا ښکلي ډیزاینونه په کې لیدل کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

د برنډو په لاندې برخه کې ډبرکارۍ (سنګ کارۍ) ښکاري چې په ځینو برخو کې شل او ځینو برخو کې تر دېرشو هم لوړه ده.

د ډبر کارۍ (سنګ کارۍ) د پاسه د لرګیو چار تراش لیدل کېږي چې د هغه د پاسه د کټارو لاندې برخه او ستنې ټینګې (کلکه) شوې دي.

د ګالرۍ یوه لوی کمان د څو نورو وړو(کوشنیو) کمانونو څخه جوړ شوی دی چې لوی کمان ته ښایست په برخه کوي.

د کمانونو د پاسه ښکلې سورۍ لرونکي تختې لیدل کېږي چې په ننۍ معمارۍ کې ورته جالۍ وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

د لوی سرای دروازی د مراد خانۍ د نورو دروازو په شان دي چې دوې پلې، پوزه، زنځیرونه، ګل میخونه او کوندې لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

د لوی سرای زینې هم د نورو کورونو په شان دي چې لوړوالی يې تر دېرشو سانتيو نه اوچت او په نوش کې لرګي لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

دا زيني ځلور خښزه لري چې ټول يژ د ننه په دالان کې شتون لري اوهېڅ پته يې د دالان نه د باندې نه ليدل کېږي.

دا ځکه چې د وارو او بارانو په وخت کې کورنۍ د غړو د لوېدو سبب ګرځي.

د زينو فرشونه هم په پخو خښتو پوښل شوي دي او د هر پوړ ډيزاين يې د بل پوړ سره توپير لري.

د زينو په پای يا بام کې د وتو په سر کې پوښښ لري چې ورته بام بوتۍ (بام بوتی) وايي چې د مرادخانۍ د نورو کورونو په څېر(شان) دروازې لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

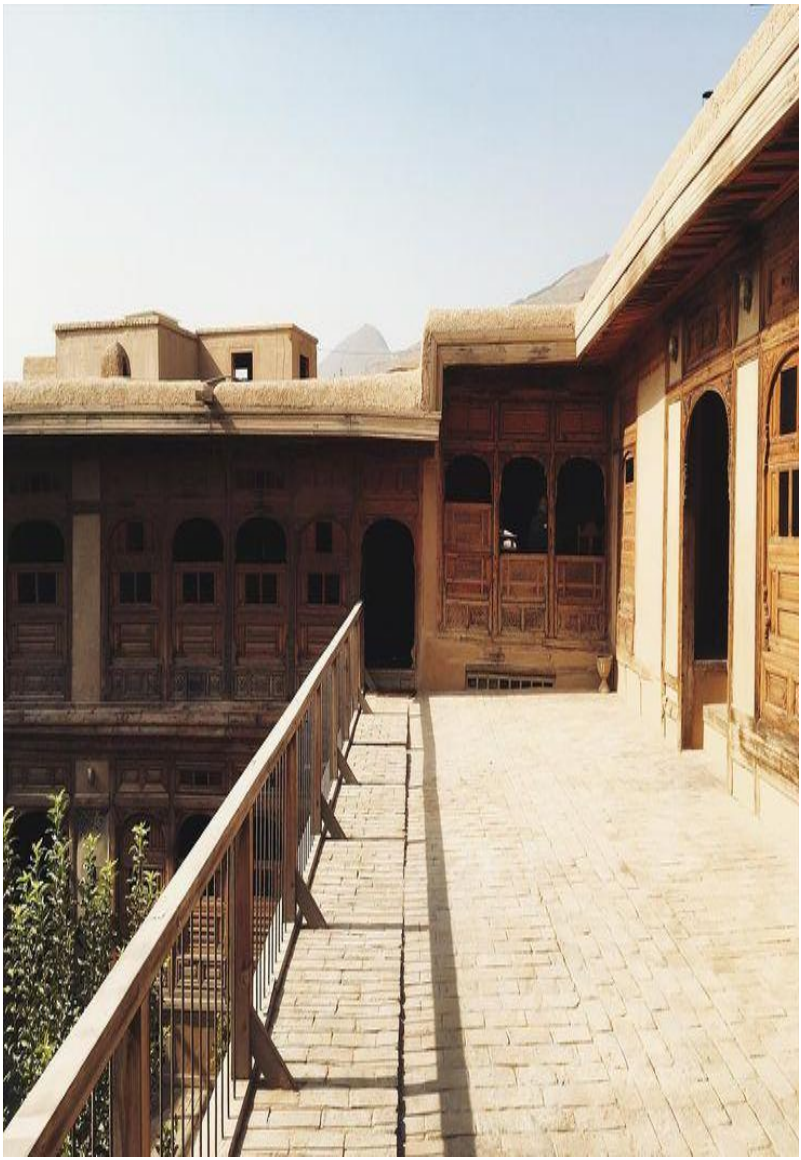
لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

لوی سرای د یوې برخې انځور

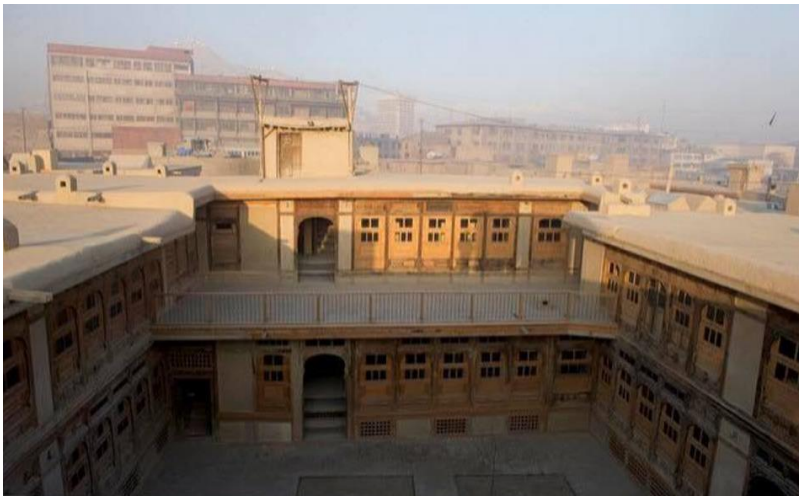
(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

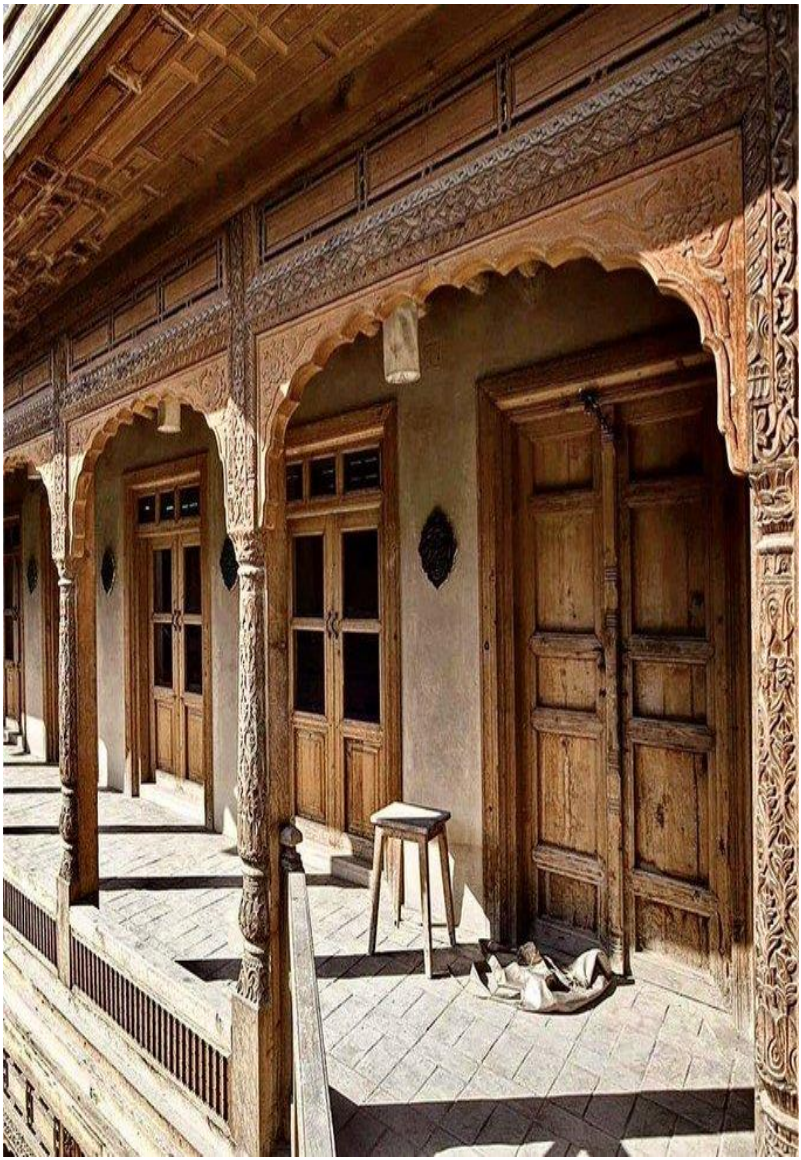
لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

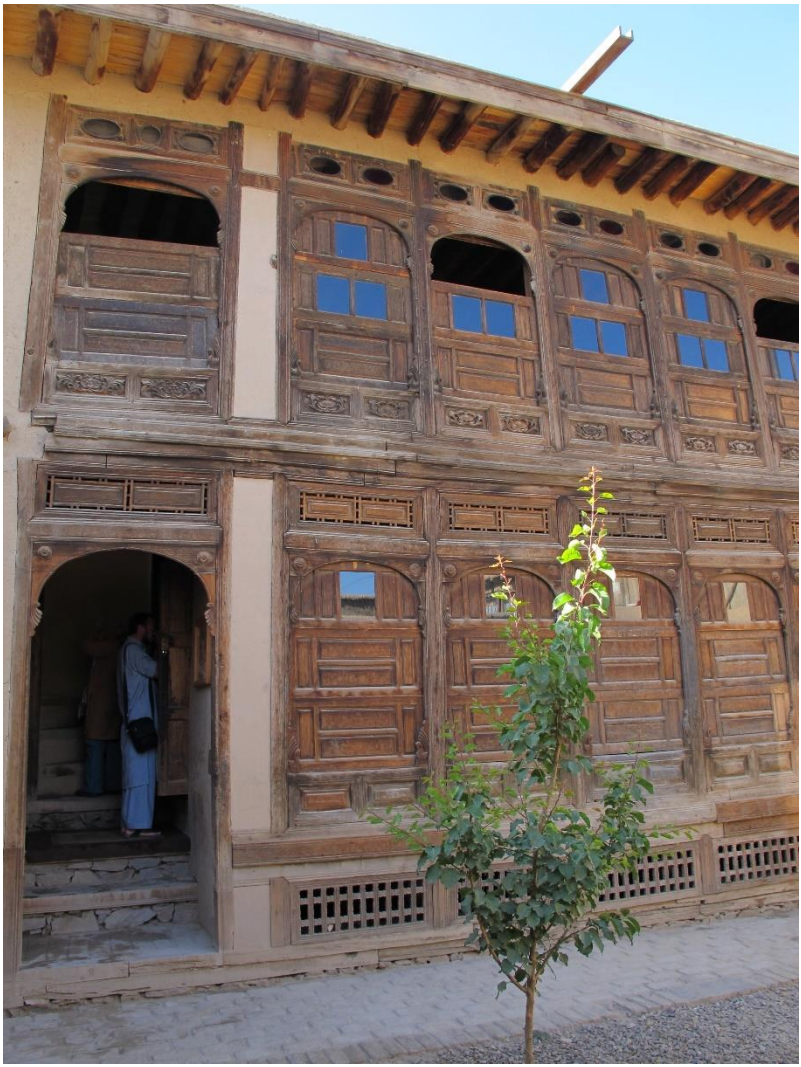
لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

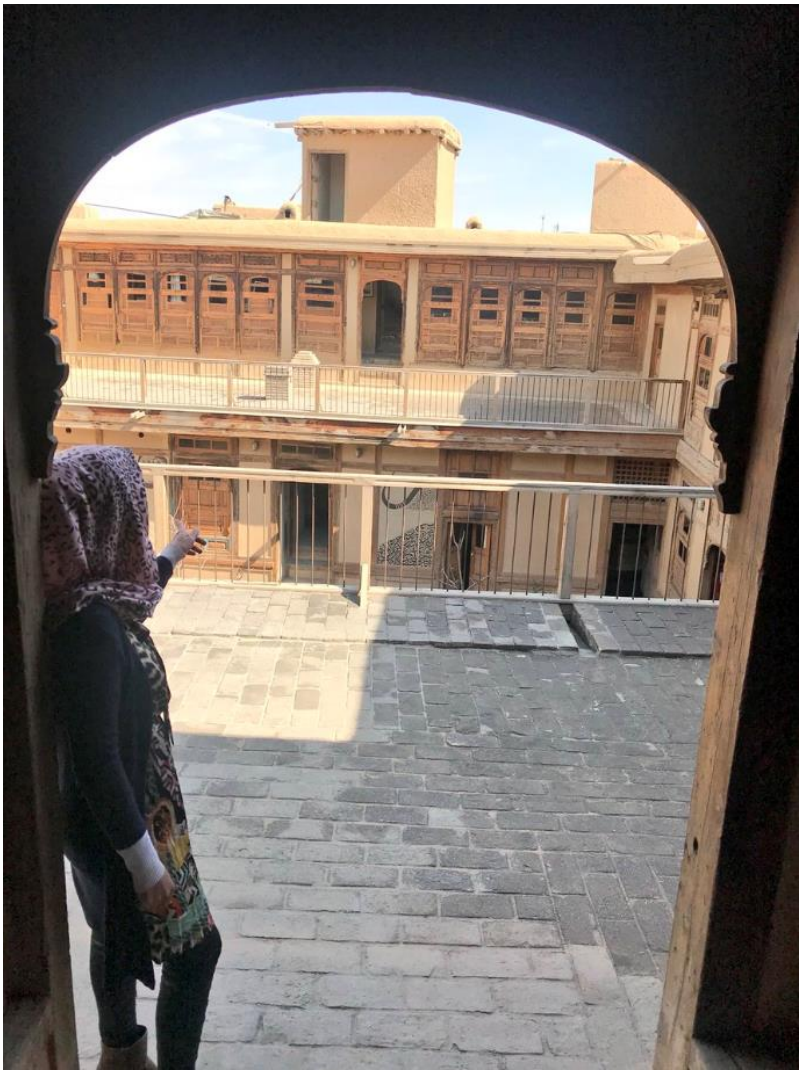
لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د یوې برخې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د بیا رغونی نه وروسته انځور

لوی سرای د بیا رغونی نه وروسته انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د بیا رغونی نه وروسته انځور

لوی سرای د بیا رغونی نه وروسته انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوی سرای د بیا رغونۍ نه وروسته داخلی انځور

لوی سرای د بیا رغونۍ نه وروسته داخلی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

مراد خانۍ د لاسی نجارۍ تولید شوي شیان، په بهر کي:

مرادخانۍ کي د کندنکارۍ کارځای (کارګاه) شتون لري چې د خورا تجربه لرونکو استادانو په ذریعه ډیر ښکلي لرګي کارونه تر سره کیږي چط نه یوائی په هېواد دنه بلکه د باندې هم غوره نوم (شهرت) لرۍ.

په لاندې انځور کي تاسو کولای شئ چې د یوه ښکلي څراغ پوښ (شیت) او څپره (سایه بان) و وینۍ.

فیروز کوه د تولید شوي لرګیو شیانو انځور (هېواد نه د باندې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

فیروز کوه د تولید شوي لرګیو شیانو انځور (هپواد نه د باندې)

فیروز کوه د تولید شوي لرګیو شیانو انځور (هپواد نه د باندې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

فيروز کوه د توليد شوي لرګيو شيانو انځور (هېواد نه د باندې)

فيروز کوه د توليد شوي لرګيو شيانو انځور (هېواد نه د باندې)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پلان او ژمنې:

د پلان او ژمنې له مخې، د فیروز کوه خدماتي انستیتیوت به د (۲۰۱۱) کال تر پایه خپله بیا رغونه بشپړه کړي.

د ځینو برخو د ښه والي او پراختیا تر څنګ یې د جوړښتو چارې هم روانې دي.

د لوی سرای دبیا رغونې نه وروسته د یوې څنډې انځور

د فیروز کوه بنسټ د ځیرنې له مخې چې د دې تاریخي سیمې د ساتنې دنده په غاړه لري، د مرادخانۍ معماریۍ د اسلامي ښارونو په معماریۍ کې ریښې لري چې له هسپانیا څخه تر هند پورې لیدل کیدی شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په يوې کوڅې کې د يوې سراچې انځور

د مرادخانۍ پرتله کول:

هغه څه چې د کابل په مرادخاني کې د پام وړ دي هغه لنډې دروازې او احاطه شوي کوڅې دي چې د دې سيمې بې ساري دفاعي سيستم څرګندوي.

په نورو اسلامي ښارونو کې معمولاً دروازې په داسې ډول جوړې شوې دي چې دوه بار لرونکی (بارداره) اوښان پرې په يوه وخت تېرېدلای شي او د لوړوالي له امله پر آسونو سپاره کولی شي پرته له دې چې له آس څخه ښکته شي ښار ته ننوځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

په يوې کوڅې کې د يوې سراچې انځور

خو د مرادخانۍ د زړو ودانيو دروازې ډيرې لنډې (ټيټې) دي، د مرادخانۍ کورونه د حويلی په لور لويې ارسۍ (کړکۍ) لري او هغه کړکۍ چې بهر ته خلاصيږي ډيرې کوشنۍ دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مراد خانۍ نوم ولې؟

د فیروز کوه بنسټ ځپړنې ښیي چې مراد خان قزلباش د افغانستان تیمورشاه له سترو ساتونکو څخه و چې په ۱۷۷۵ کال کې تیور شاه د هېواد پلازمېنه له کندهاره، کابل ته و لېږدوه (انتقال کړه) هغه یې هم له ځانه سره راوست.

تیمورشاه د دغه افسر د خدمتونو په هکله (خاطر) هغه ته د کابل سیند په شمال کې ځمکې ورکړې.

ښاغلی احمدزی وایي:
مراد خان د کندهار ښاروال و او کله چې تیمورشاه پلازمینې کابل ته ولېږدوله، هغه یې هم له ځانه سره کابل ته راوست.

هغه وایي چې د قزلباش سرتېري چې د جنګي ځواکونو او د محاکمو په لیکو کې یې برخه لرله، کابل ته ولېږدول شول او د مرادخانې په سیمه کې میشت شول او په دغه ځای کې یې د ښکلو کورونو په جوړولو پیل وکړ.

له همدې امله، په پخوا وختونو کې د دې ځای نفوس اکثره قزلباش وو.

د ښاغلي احمدزي په خبره، تر کورنیو جګړو مخکې د دې ځای ۹۰ سلنه نفوس قزلباش وو او اوس د مرادخانۍ د قزلباش نفوس ۳۰ سلنې ته راټیټ شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مرادخاني له قزلباش څخه امين الله وايي:

"زمورِ خلک او خپلوان اوس له مراد خانی څخه د نړۍ بېلابېلو برخو ته کډه شوي دي.

دوی یا په سیمه کې خپل کورونه په کرایه ورکړي د ځینو کورنه يې وران شوي او د ښار نورو سیمو ته کډه شوي او یا هم له افغانستانه وتلي دي."

د يوې تاريخي دروازې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل پوهنتون استاد یونس تغیان سکای د قزلباش په اړه وایي:

دا کسان نادرشاه افشار ته نږدې وو او وروسته له دې چې احمد شاه درانی افغانستان په کندهار ولایت کې تاسیس کړ، دغه کسان هم د ده په پوځ کې وګمارل شول.

دی وایي:

له کندهار څخه کابل ته د پایتخت تر انتقال وروسته قزلباشان هم د تیمورشاه له لښکر سره کابل ته راغلل او په هغه وخت کې یې د اداري جوړښت او عصري حکومت په رامنځته کولو کې ستر خدمتونه وکړل او د نوي حکومت په نظامي او اداري څانګو کې یې مرکزي دندې په غاړه واخیستې.

د ښاغلي سکاي په وینا دغو کسانو سرې خولې اغوستې، د پوځ پر وړاندې به یې حرکت کاوه او له همدې امله د قزلباش یا سرې خولې (سرخ کلا) په نوم یادېدل.

هغه وویل:

تاریخي شواهد ښیي چې دوی د ایران د تبرستان اوسېدونکي وو، له دې څخه څرګندېږي چې مرادخانۍ د دوو هېوادونو ګډ کلتور دی چې د افغان او ایراني معمارانو له خوا جوړ شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د يوې تاريخي دروازې انځور

د (بالاحصار او تاريخي پېښې) کتاب ليکوال احمد علي کوهزاد ليکي:

" سردار مراد خان قلندرزی پوپلزی د احمد شاه سدوزي د واکمنۍ پر مهال په کندهار کې اوسېده، په ۱۱۸۰ زيږديز کال کې د احمد شاه سدوزي له خوا د احمد شاهي کندهار د ښار د ترميم د قوماندان او سرپرست په توګه وټاکل شو".

کله چې تيمورشاه پلازمينه کابل ته ولېږدوله، مراد خان د کرمان له قبيلې او د قزلباش د نورو قبيلو له دريو سوو آس سپرو سره کابل ته راغی او په دې سيمه کې چې وروسته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرادخانۍ په نامه مشهوره شوه، ځای پر ځای او د وانیو په جوړونه یې پیل کړ.

سردار مراد خان د تیمورشاه د واکمنۍ پر مهال د کابل ښار د جوړولو او پراختیا مسوول وټاکل شو او د مرادخانۍ سربېره د ښار نورې سیمې هم د هغه تر څارنې لاندې جوړې شوې.

" تیمورشاه دوې تکړه معماران چې په کندهار کې یې د احمد شاهي ښار جوړ کړی وو، حاجي محمد یاسین او زوی یې استاد پاینده محمد کابل ته راوستل او د سردار مراد خان تر څارنې لاندې یې د ښار د پراختیا چارې پیل کړې".

د مرادخانۍ ګوزر(ګذر) ډیرې کوڅې لري چې د ځانګړو خلکو په نومونو نومول شوي دي، د اوسیدونکو سوداګري، زیارت او داسې نور، چې په کې د پنځه تنو (پنج تن) زیارت، مدیر سرور کوڅه، تووره کوڅه، زیارت کوڅه شامل دي.

املې(عملې)، د میر ابو طالب کوڅه، د مرادخاني هزاره قلعه، او داسې نور.

د مرادخانۍ پخواني سرحدونه (حدودات) د کابل له زاړه ګمرک څخه د کوتوالي ګنبد (نګارخانه ـ اوس مهال د مالیې او کانونو وزارت) پورې پراخه وه او باغلیمردان د کوڅې له لارې یې نښلول شوې وه.

د مرادخانۍ په بازارنو کې د خوراکي توکو پلورنځي، ترکانۍ، آهنګرۍ، لبنیاتو، حلیم پخولو، ماهیانو او جلیبي دوکانونه (په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوړي کي د شيريخ يانی د جليل او خليفه افضل شير يخ)، خياطۍ (رجب علي خياط)، د بوټانو ګنډل، سلماني (خليفه امير جان) شتون درلود.

د لرغونو اثارو هټۍ (فقير)، د حاجي محمد کامران د پلار يانې حاجي محمد کامران زوړ کور (پهلوان توره کوځه)، د ډبرو سکرو دوکان (...بلوخ) هم شتون درلود.

په مرادخانۍ کط ځپړې شتون درلود چېرې چې خلک به التە کښاستل او ګپ شپ به يې لګاوه.

تر هغه ځايه چې زما په ياد دي، هغه وخت د مرحوم فقير محمد وزيري (زما نيکه او د ګذر وکيل) د زاړه درې پوړيزې ودانۍ لاندې ځلور د فيشن پلورنځي (غلام سخي، نوروز، برات او نور) وو.

چيسټر فل سګريټ، رنګ سګريټ، روسي چاپ سپې (پاپيرس)، د موسم نه بهر ميوه چې په هغه وخت کي په بازار کي لږ موندل کېده، اووه پوسته توپ، سپين کريم، ډول، ډول کيک، کولچې او نور شيان پلورل کېدل.

شاهي ګاډۍ (اردو ګاډۍ) په دې دوره کي د دربار وزارت پورې اړه درلوده، چې د مرحوم عثماني د ليکنې له مخې، "په دې کي يو آس او دوه اسونه فاطان او لنډو ګادي او همدارنګه سور، تور، نيلي، او نور اسونه ساتل شوي ول."

(c) ketabton.com: The Digital Library

د موټر سره ټرلی زما د پلار ملکیت ګراج و، چې په لومړي پوړ کې د ټین دوکان، د بایسکل ترمیم دوکان او په پورتنۍ پوړ کې د مسافرینو له پاره د کرایې خونه وه.

د همدې بازار مخې ته د خاورو تیل (تیل خاک) یوه مشهور پلورنځي شتون درلود، چې تر ډېره سپینې (۲۰ لیټره) اوسپنیزه بوشکې او لوی ابي اوسپنیزه بوشکې یا بېلرونه سره پلورل کېدل چې د پخوانۍ شوروي اتحاد څخه راوړل (وارد) کېدل.

په دې بوشکو کې، خلکو زنځیرونه او زلفي لګولې، چې ډیری کورنۍ یې د وریجو، غوړیو او نورو غلو په ذخیره کولو کې کاروې.

د تیل خرڅولو د هټۍ شاته، هغه کوڅه چې تر زیارت پورې غځېدلې وه، د میر ابو طالب کوڅه بلل کېده.

د مرادخاني له ځلورلارې څخه ختیځ ته د قلعه هزاره پورې د مرادخانۍ په نامه یادېده چې یوې خوا ته یې د حسن خان د کور، چې د سوز په نامه یادېده ، د بخارا پاچا کور، سور جرنیل او بلې خوا ته پروت سړک، د ترانسپورت دیوال او په پای کې د اور وژنې ستېشن، کرنیزو ځمکو، د حربیه وزارت، استقلال (آزادی) منار، تر روډ دوام درلود او د هغه نه وروسته نور کورونه ګمرک د څټ (شا) کورونه بلل کېدل.

په دې سیمه کې مشهوره هټۍ ،د شیر بوټ ګنډونکي (بوټ دوز) هټۍ وه چې د ښه ترمیم له امله یې ګڼ شمېر پېرېدونکي درلودل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پخوا وختونو کې يوې ويالې (بيالۍ) شتون درلود چې د خښتې پول (پل خشتي) لاندې د کابل له سيند څخه جلا شوی وه، چې د زيارت ترڅټ (شا)، مرادخانۍ بازار، د موټرو د هډې له دېوال سره موازي بهېدله، چې د ګمرک او حربيي وزارت څټ (شا) ځمکې يې خړوبولې.

له اويا کلونو څخه مخکې د هغې ويالې آثار تر سترګو کېدل او بس.

زيارت ته په تللو کوڅو کې يوه جومات و، پنځه تنو(پنج تن) زيارت (زما د زيږون ځای هم په همدې کوڅه کې و)، د نجو [نجم الدين] د لښياتو هټۍ او مخې ته يې کوچنی زيارت "پنج تن" او د خوراکي توکو دوې هټۍ وې.

د قصاب هټۍ (پهلوان حسن قصاب) او د سرو زرو له هټۍ څخه لږ وړاندې، امله(عماليه) کوڅه، د حاجي اسماعيل نانوايي (بيکري) د زيارت جومات موذن، د نبي جان د خوراکي توکو پلورنځی، د سلطان شمعې هټۍ او دوې يا درې نورې هټۍ، د زيارت دروازه د حضرت په نوم نومول شوې وه.

د دې کوڅې مخې ته د زيارت (د شاه قل کور، د دې کوڅې په وروستۍ برخه کې د شاه قل هوټل خاوند و) او څنګ ته يې د مشهوره مرادخانۍ حمام دروازه وه.

د حمام په ديوالو کې څو تاخچې (تاقچې، طاقچې) وې چې التە تعويذ ليکونکي، کېناستل او د غريبو خلکو نه به يې د تعويز په نامه پيسې شکوې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مرادخانۍ چوک په نامه یوه میدانۍ شتون او د دې چوک په منځ کې یو لوړ سپیکر و چې مستقیمې راډیویې خپرونې یې خپرولې.

د ممیزو کوڅه چې د نن ورځې (نادر پښتون) کوڅې ته رسیږي له همدې چوک څخه پیلیږي.

دا د سرای صفدر چوک، د څپلۍ ګنډلو(چپلي دوزی)، ډولچې، رابری وسایل، سرو زرو او نورو هټیو، د کابل سیند په غاړه د خښتي تر پوله رسیږي.

د مرادخانې زیارت چې د "ابوالفضل زیارت" په نامه هم یادیږي، د کابل له ټولو سیمو څخه د ښځو، نارینه وو، بوډاګانو او ځوانانو یو له ګڼه ګوڼې ډک مرکز و.

دا زیارت د چهارشنبې په ورځ د ښځو له پاره و او د حویلي په انګړ کې به یې په لویو لوښو (ډیګو) حلوا پخوې، ښځو به دا لوښي د زیارت (نبي جان) مخې نه یې له هټۍ څخه په کرایه اخستل او حلوا به یې په راغلو خلکو وېشله.

زما نیکه حاجي محمد یعقوب چې د مرادخاني له مشرانو څخه و، تر وفات وروسته د زیارت په انګړ کې ښخ شو او پر دې سربېره زما نیا (بوبوجان مریم) او تره محمد حسن واصل هم هلته ښخ دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

په ۱۹۳۰ لسیزه کې چې زه د ۴-۵ کالو په عمر وم، لومړی ځل د مرحوم میر عباس اعظم ته چې د زیارت «سردار» و، بوتلم او د هغه له زوی قندي شاه سره یو ځای د الزبر- بېزبز په نامه دیني درس پیل کړ.

د چهار شنبې په ورځ به چې کله سړیو ته د ننوتو اجازه نه وه، نو قندي شاه او زه به د میر عباس په ځای کې د تخت پر سر کېناستو او د تخت پر سر به یې د غرځه (هوسۍ، آهو) د پوستکي پر سر ایښودل شوې پیسې راټولولې او د شمو اور به مو مړاوه.

د زیارت مخې ته یوه محلي حمام و، چې د سهار له اذان څخه تر اتو بجو پورې د نارینه وو له پاره او وروسته د "ښځو د حمام" په توګه کارول کېده.

یوه ښځه چې د سکینې کیسه مالې په نامه یادیده، په هغه ورځو کې چې زه د "زیارت" شاګرد وم او التە (هلته) مې د "آغا صاحب" په مقام کې ولیده، هماغه جمله چې ډېرو خلکو ته یې ویلې او ما ته یې هم په همدۍ ورځ و ویله، کله چې زه غسل ته تلم او له هغې ورځې څخه وروسته زه د نارینه حمام ته لاړم.

د مرادخانۍ په بل کونج کې د افغانستان د پخواني ولسمشر ډاکټر نجیب الله د زیږون ځای، موقعیت درلود.

د توري صبدر په ګاونډ کې هېواد د محبوب هنرمند حاجي محمد کامران پلار د دوهم لاس د وسایلو پلورنځی درلود او په خپله حاجي د سمیټ فلمونو د ننداري چارې پیل کړې وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پخوا افغان يهودان د توري په سيمه کې اوسېدل او التە (هلته) له ويجاړېدو وروسته په نوي ښار او د زينب نندارې په څنګ کې مېشت شول.

د کوتوالی ګنبد له ويجاړيدو وروسته، مخکې له دې چې د مالیې او کانونو وزارت جوړ شي، موقعيت يې د ښاري خدماتو ستيشن و، په هغه وخت کې د دارالامان، پغمان، کارته ٤، شهر نو، چيرته چې د لينې موټرو تم ځای و.

زما په اند په دې سيمه کې د زين العابدين په نوم يوه زيارت و، چې دا مهال د کانونو وزارت تر ځمکې لاندې موقعيت لري.

تر اووه کاله وړاندې د فيروزکوه انستيتيوټ د مراد خانۍ ويجاړې شوې ودانۍ په لرګيو او خټو بيا رغولې دي.

نن ورځ، د دې کلتوري بنسټ زده کونکي د افغانستان ترټولو غوره کلاسيک هنر محصولات جوړوي او بازار موندنه کوي.

د قلم غږ د کابل په زړه کې د زړو ودانيو په يوه خونه کې چوپتيا ماتوي.

دلته ځوان هلکان او انجونې په ډير زيرکۍ او احتياط سره خورا ښکلي خطاطي او کوچني نقاشي د کمپيوټر سره نه بلکه د لاسي قلم اورنګ (پينټ) سره رامنځته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکمپیوټر په زمانه کې چې خطاطۍ خپل بازار له لاسه ورکړی او پېرودونکي نه لري، نو ځوانان هڅه کوي چې دغه هنر را ژوندی کړي او خلکو ته يې وروپېژني.

صغرا، هغه نجلۍ چې د فیروز کوه په انستیتوت کې د خطاطۍ او میناتورۍ زده کړې کوي، وایي:

" هنر ډیر کوچنی شوی دی، موږ غواړو هڅه وکړو او هنر ته خدمت وکړو، هنر ته ارزښت ورکړو، د هنر پرته ټولنه مړه ټولنه ده".

په عمومي ډول د مراد خانۍ په کورونو کې دوې معماري سټایلونه کارول کېږي:

۱. کابلي معماري
۲. لوېدیځه (انګریزي) معماري

خو عبد الواحد خلیلي وایي چې د دې سیمې د ډېرو کورونو معماري د کابلي په ښه ده.

" د ودانیو لید (مخ) د کابلی معماریۍ پېژندنه لري، د کابلی معماریۍ د هنر یوه ځانګړنه دا ده چې کوټې د حویلی په دیوال کې جوړې شوې دي، چې کوټې د حویلی دننه خوا لیدل کېږي.

کورونه بهرنۍ لویې کړکۍ نه لري، دا کار د پوځي او جنګي مسایلو له امله تر سره شوي دي، ځکه په هغه وخت کې د دې احتمال موجود و چې اور به وغورځول شي او بریدونه به پیل شي".

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کابل پر سیند د ابوالفضل زیارت ته مخامخ د مرادخاني په سیمه کې یوه پول (پل) جوړ شوی دی.

دا پول (پل) د کابل ښار یوه له پخوانیو پلونو څخه دی او ځانګړنه یې دا ده چې په پخوا وختونو کې به کله چې یو څوک له دې پله تېرېده، نو د کرایې په توګه به یې «یوه پیسه» ورکوله.

د یوه پیسګي (یک پیسګي) پول(پل) پخوا د لرګیو تختو او فلزي تار (کیبل) څخه جوړ شوی و، اوس دا پول (پل) خپله اصلي بڼه نه لري او له کانکریټ څخه بیا رغول شوی دی.

هره ورځ په سلګونه کسان د یوه پیسګي پله څخه تېرېږي او له څو کلونو راهیسې په دغه پله د ژمي او اوړي توکي پلورل کېږي.

د کابل د زاړه ښار د مراد خانۍ سیمې زاړه کورونه د کاناډا، انګلستان، هند او په ځانګړي ډول د امریکا په مالي مرسته په بشپړه توګه رغول شوي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بيا رغونې انځورونه:

لاندې څو مهم او پر زړه پورې بيا رغونې انځورونه د نمونې (مثال) په توګه ګډ شوي دي.

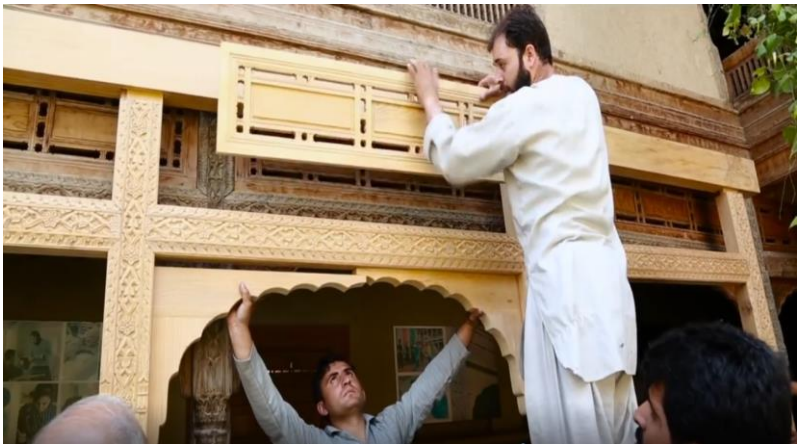

يوه کور د ارسيو بيا رغونې انځور

د يوه کور بيا رغونې د اخېر انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه کور د بيا رغونې د ارسۍ انځور

يوه کور د بيا رغونې د ېوال جوړونې انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه کور د بیا رغونې ارسی انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه کور د بيا رغوني انځور

يوه کور د بيا رغوني انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه کور د بيا رغونې انځور

د بيا رغونې له پاره خښتو جوړولو انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه کور د بيا رغوني د اخپر ختو انځور

يوه کور د بيا رغوني د سينګل جوړوني انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه کور د بيا رغوني د رنګولو (سپيني خاوري په ذريعه) انځور

يوه کور د بيا رغوني د تهداب انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه کور د بيا رغوني د دېوال انځور

د يوه کور د بيا رغوني انځور

(c) ketabton.com: The Digital Library

پا یله:

د مراد خانۍ له ودانیو څه باندې ۲۴۸ کاله تېر شوي او د تېرو حکومتونو د واکمنانو د بې غورۍ او د هغوی د شخصي ګټو له امله د افغاني معماریٔ طرز(سبک) ته له درناوي پرته د هغې ډېرې برخې نورو کانکریټی دولتی او شخصي ودانیو ته ځانګړې شوي، او د مراد خانۍ نه جلا شوي دي.

دغه جوړې شوې ودانۍ د شمال او لوېدیځ له لوري د مراد خانۍ لید (نظر) په بشپړه توګه له منځه وړی دی.

همدا راز د سیمې په شمال ختیځه برخه (څنډه) کې د درې پوړیز غیر ضروري (نمایشي) جومات د جوړېدو چارې د محمود خان پله له غاړې څخه دمراد خانۍ ختیځه منظره هم ډېره اغېزمنه کړې ده.

د دې ډول بې نظمیو د مخنیوي له پاره باید هېواد پال معماران لاسونه سره یوځای کړي او مرادخانۍ د کانکریټي ودانیو جوړولو له خپرېدو څخه وژغوري، د سینما، شخصي او دولتي ودانیو په ګډون شته کانکریټي ودانۍ ړنګې او له سیمې نه یې لرې ګذار کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چاپ شویو کتابونو لپست

١. معماری افغانستان
٢. اطلاعات، اصول و قواعد طراحی در معماری (بخش شفاخانه ها)
٣. راهنمود طلايي (برای اساتید انستیتوت های تخنیکي و ساختمانی افغانستان)
٤. رسم تخنیک (گامی به سوی دنیای انجینری) جلد اول
٥. رسم تخنیک (گامی به سوی دنیای انجینری) جلد دوم
٦. اطلاعات، اصول و قواعد طراحی در معماری (بخش اداری)
٧. معماری اصیل شهر کابل (مرادخانی)
٨. معماری شهر کابل (بی بی مهرو)
٩. افغانستان در قرن تکنالوژی
١٠. زونبندی اقلیم و زلزله افغانستان
١١. صدقه جاریه / دنیای انجینری
١٢. آموخته های ناب از طراحی تا نظارت جلد اول (١٩٩٠ الی ٢٠٢١)
١٣. داستان حقیقی با مقیاس معماری
١٤. فرار از کشور- با تصاویر مستند
١٥. نقش دانشمندان مسلمان در فن معماری و مهندسی
١٦. پخسه در افغانستان
١٧. بنیا نگذاری اولین مساجد توسط افغانها در آسترلیا
١٨. آموخته های ناب از طراحی تا نظارت

(c) ketabton.com: The Digital Library

جلد دوم (۱۹۹۰ الی ۲۰۲۱)

۱۹. منار جام – الهامی برای قطب منار

۲۰. آموخته های ناب از طراحی تا نظارت

جلد سوم (۱۹۹۰ الی ۲۰۲۱)

۲۱. جام یا کلیان (کلان)

۲۲. معماری گل و چوب (معماری شهر کهنه کابل) جلد اول

۲۳. معماری گل و چوب (معماری شهر کهنه کابل) جلد دوم

۲٤. معماری گل و چوب (معماری شهر کهنه کابل) جلد سوم

۲۵. چېر ته چې قانون نه شته (ګډوډي د افغانستان په معماریۍ کې)

۲٦. مډرنه جوما تونه ,, پخوا او نن ،،

۲۷. هله جور کو (نی پخسه – مقاوم زلزله)

۲۸. اطلاعات، اصول و قواعد طراحی در معماری (بخش مساجد)

۲۹. اطلاعات، اصول و قواعد طراحی در معماری (بخش مکاتب)

۳۰. هنر و صنعت چوب در مرادخانی

۳۱. هنر و پیشه حکاکی - زرگری در مرادخانی

۳۲. هیچ (چهل داستان واقعی)

۳۳. معماری اصیل شهر کابل

(تشریح مورخ ۱۷ ماه میزان سال ۱۴۰۱ پوهنتون پولی تخنیک کابل)

۳٤. ۴۰- چهل

۳۵. مجنون او ګلچېن (پښتو ناول)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳٦. در جستجو (ناول به زبان دری)
۳۷. تفاوت ها تفاوت می آورد (کتاب تصویری)
۳۸. مجموعه از دروس دینی مولوی صاحب خیرالله مخدوم (جلد اول)
۳۹. برف ها آب میشود
٤۰. رسم و تخنیک (گامی به سوی دنیای انجینری) جلد سوم
٤۱. آرزو و امید (ناول به زبان دری)
٤۲. بوډا ښکاري (پښتو ناول)
٤۳. د اسلامي معمارۍ پیل
٤٤. نامنوني ژوي (پښتو ناول)
٤٥. حیوانات شوخ (ناول به زبان دری)
٤٦. مجموعه از دروس دینی مولوی صاحب خیرالله مخدوم (جلد دوم)
٤۷. د شپېلۍ مینه (مه ینه) په کچه ګړۍ کې (پښتو ناول)
٤۸. حشمت خان د کلا معماري
٤۹. د افغان الک او آذري جلۍ مینه (پښتو ناول)
۵۰. د وچو ښونه او پارکونو معماري
۵۱. د یوې ښونکې مینان په یوه ټولګي کې (پښتو ناول)
۵۲. د ژرنده ګړي ماما مینه (پښتو ناول)
۵۳. په اسلامي نظام کې ودانیز پرمختګ
۵٤. شپنه ادې (پښتو ناول)
۵۵. بې زده کړې پوی (پښتو ناول)
۵٦. د مینې تاو (پښتو ناول)
۵۷. (BIM) په خپله ژبه - په نړۍ کې تر ټولو نوې او ګړندۍ کړنلاره د معمارانو او اېنجینېرانو(انجینرانو) له پاره
۵۸. مجموعه از دروس دینی مولوی صاحب خیرالله مخدوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

(جلد سوم)

٥٩. سيدو او عيدو - د کوشنيوالي خوارۍ ملګري (پښتو ناول)

٦٠. د يوې مياشتې **ناوي** (پښتو ناول)

٦١. دځاځکو هار (د يوه سړي لنډې کيسې)

٦٢. د کابل بنار اصلي معماري (مرادخانۍ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

.....

د کار لاندې کتابونو لېست

۱. مجموعه از دروس دینی مولوی صاحب خیرالله مخدوم (جلد چهارم)
۲. د کابل ښار معماري (بي بي مهرو)
۳. بې وخته باران
٤. سرغندوی (ناب، مشهور) پوډري
٥. لیونی لېوه
٦. کوشنۍ سوداګره
۷. سپین کارغه
۸. سور تنور
۹. خړه بیزو
۱۰. بندي مرغه
۱۱. توده ږستن
۱۲. د ژوند پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

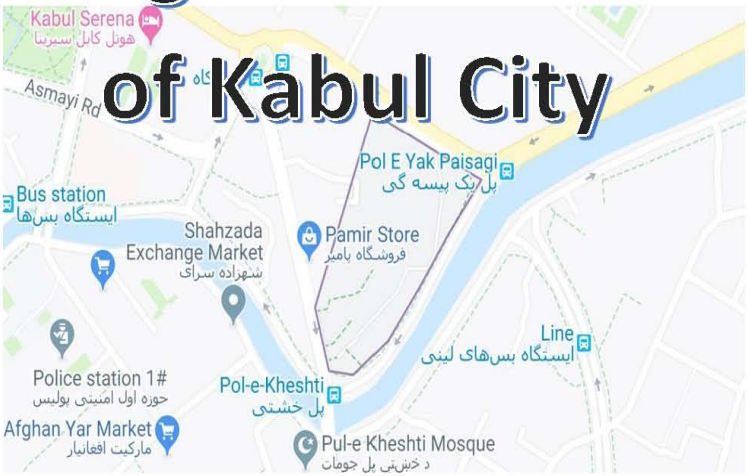
د امکان او وخت په صورت کي

١. پخسه در افغانستان (به زبان انگلیسی)
٢. تاریخ معماری افغانستان
٣. حویلی های آسمان خراش
٤. ارتباط گذ شته، حال و آینده در معماری
٥. استعداد، سرعت و اقتصاد در معماری افغانستان
٦. شیطان چراغ
٧. خاطره ها

(c) ketabton.com: The Digital Library

The Original Architecture of Kabul City

Written by: Architect PHD Hashmatullah Atmar

Date: june-july /2025

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library